

SL I-4419

811.133.1-2

R14

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

JEAN RACINE

ANDROMACA

TRAGEDIE IN 5 ACTE

TRADUCERE ÎN VERSURI DE

D. NANU

LITERE
STIINȚĂ

ARTĂ

Editura Librăriei LEON ALCALAY
BUCUREȘTI CALEA VICTORIEI No 37

Prețul 30 bani

GRAZIELLA

DE

A. de LAMARTINE

Traducere de Margareta Georgescu-Delahuși

—*— 347-348

Genialul poet francez, care a îmbogățit literatura universală cu atâtea opere neperitoare, ne dă în *Graziella*, povestea sentimentală a unei idile de dragoste, în care cele mai desăvârșite calități poetice sunt unite cu subiectul cel mai mișcător. Nu e cetitor căruia Lamartine să nu-i smulgă o lacrimă cu povestirea nenorocirilor sărmanei fete de pescar, care după ce și-a dat tot sufletul, toată inima tânărului strein venit în Italia pentru studii, moare apoi singură și părăsită, departe de acela căruia îi închinase toată viața. Și nu e inimă care să nu împărtășească durerea tânărului care fără voia lui a pricinuit pierderea aceleia pe care o iubea atâta. Nu ne îndoim că traducerea aceasta după cea mai emoționantă povestire a lui, va avea și la noi un succes desăvârșit.

Prețul 60 bani

Catalogul complet al acestei «Bibliotecă pentru toți» a se cere gratis la Librăria Fidoare *Leon Alcalay*, București.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

JEAN RACINE

— MORE —

ANDROMACA

TRAGEDIE ÎN 5 ACTE

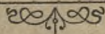
TRADUCERE ÎN VERSURI

DE

D. NANU

Biblioteca Județeană

— CLUJ —

BUCUREȘTI
EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY
37, CALEA VICTORIEI, 37.

*M. Geasa
Cluj*

*24419
1445*

840-21 = 59.0

571963V

Biblioteca Județeană
— CLUJ —

571.963

ANDROMACA

TRAGEDIE (1667)

Reprezentată la 10 Noembrie la teatrul Hotelului de Bourgonia, Andromaca reîntineri tragedia franceză și a fost între operele lui Racine cea ce a fost Cidul pentru Corneille. Racine nu avea pe atunci mai mult de 28 de ani, și atinse desăvârșirea, grație nu numai desvoltării firești a geniului său, dar și gustului sigur și sfaturilor lui Boileau. Nu degeaba îi spune el la început prieteniei lor: «ai găsit ușurința surprinzătoare de a face versuri. Vreau să te învăț să faci cu anevoință, versuri ușoare».

Și cu prilejul reprezentărei Andromacăi, Racine mărturisì în mod public, că datorà de o potrivă succesul piesei sale, atât preceptelor antichității, cât și înțeleptului spirit al prietenului său.

Succesul Andromacăi fu strălucitor și provocă cea mai vie gelozie.

Molière să răsbună oare cum îndepărtând tragedia Alexandru de pe scena teatrului său Petit-Bourbon — pentru a fi transportată la

Hotel de Bourgonia: el reprezintă atunci o parodie a *Andromacăi* scrisă de un oare care *Subligny*. ¹⁾ Se zice că a fost cea dintâi în genul acesta. *Andromaca* a fost jucată cu o minunată pasiune; *Montfleury* a făcut atâtea sforțări ca să redea furiile lui *Oreste*, în cât dădù în friguri primejdioase, din care i s'a tras și moartea. *Pyrrhus*, erà minunat interpretat de *Baron*, și în chip cu totul firesc, ceia ce făcù pe *Racine* să-i spue în cursul repetițiunilor: „n'am ce deslușiri să-ți dau, inima dumitale îți va dà mai multe de cât ți-ar putea da sfaturile mele“.

Rolul *Andromacăi* erà din nenorocire rău jucat, de o începătoare, care după alte toate, mai erà și urâtă; dar domnișoara *Desoeillet* întreprêtă remarcabil rolul *Hermionei*, până în ziua când d-șoara *Champmeslé* i-l răpi, răpindu-i în acelaș timp și inima lui *Racine*.

1) Oare în vremea noastră nu s'au scris răutăți cusute cu fir subțire după „*Apus de Soare?*“ Zeii sunt incorigibili !!

(Nota. Trad.)

REZUMATUL ACTELOR

Act. I Văduva lui Hector, Andromaca, este cu fiul său în închisoare la curtea regelui Pyrrhus, regele Epirului. Acesta tocmai când trebuia să se însoare cu Hermiona, fiicalui Menelas, iubește pe Andromaca cu o dragoste veșnic respinsă. În vremea asta Grecia nemulțumită că Andromaca altădată a înșelat pe Ulyse, scăpând pe fiul lui Hector, se hotărăște să ceară regelui Epirului pe tânărul Astyanax. Oreste spune amicului său Pylade că s'a ales ambasador, numai să mai revadă pe Hermiona, pe care odinioară vroia s'o ia în căsătorie, și pe care încă o iubește. Vedem apoi pe Pyrrhus, refuzând de a predă pe Astyanax, pe urmă rugându-se de Andromaca să cugete la scăparea fiului său, primindu-i dragostea.

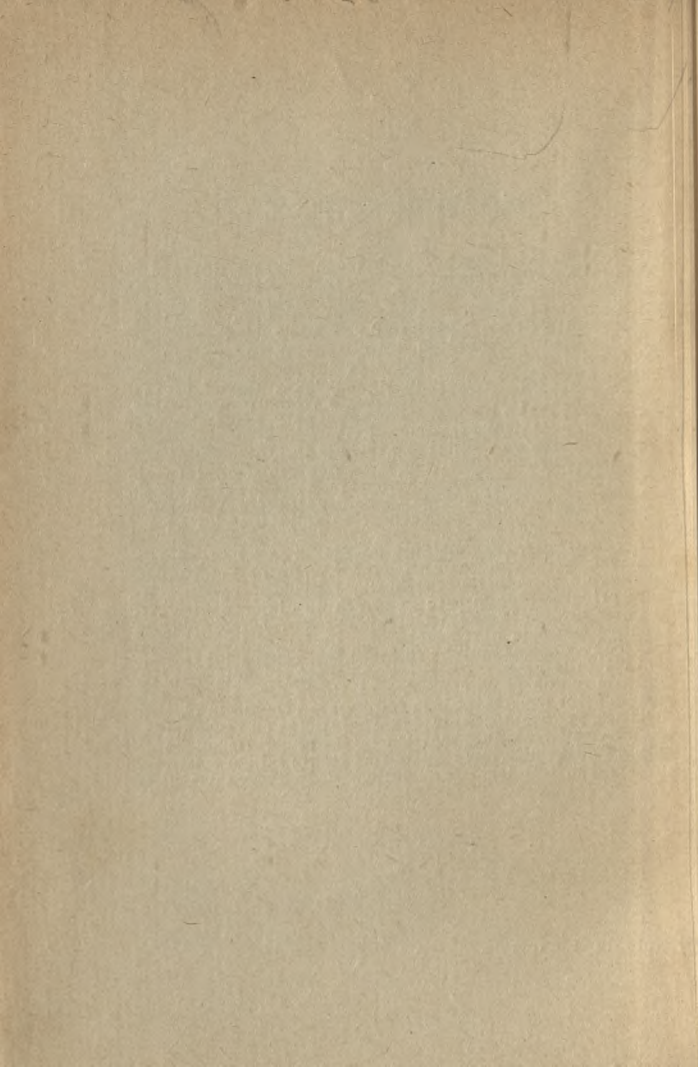
Act. II. Inșăși în clipa când Hermiona promite lui Oreste de a-l urmă, dacă Pyrrhus nu predă pe Astyanax și se unește cu Andromaca, regele anunță că cedează Grecilor: pricina e că Andromaca s'a arătat foarte credincioasă amintirei lui Hector.

Act. III. Oreste, desnădăjduit, meditează cu Pylade răpirea Hermionei, — pe când ea e în plină fericire de noua întorsătură care o apropie de Pyrrhus. Andromaca respinsă de tânăra principesă de la care ea cerșea un ajutor pentru Astyanax, se aruncă la picioarele lui Pyrrhus, care o pune în alternativă sau o ia în căsătorie sau de își pierde odrasla. Atunci ea se duce să întrebe la mormânt, cenușa lui Hector.

Act. IV. Andromaca încredințează Cefizei, hotărârea de a muri, de îndată ce va contracta căsătoria care e menită să mântue pe fiul său; Hermiona împinge pe Oreste la omorul lui Pyrrhus, pe care îl amenință de almintrelea cu răzbunarea.

Act. V. Oreste, vestind moartea lui Pyrrhus, Hermiona îl întâmpină cu insulte, apoi auzind că iubita lui s'a omorât pe corpul regelui, este isbit de nebunie. Pylade îl ea cu dânsul.*)

*) Note după Larousse.

ANDROMACA

— TRAGEDIE —

ACTUL ÎNTÂIU

SCENA I

Oreste, Pylade

Oreste

Prieten drag statornic! De bine ce-ai sosit
Posomorăta soartă, o clipă mi-a zâmbit.
Sint furia-i, furtună, departe 'n zări cum moare
Tu vii cu vreme caldă, cu cer senin, cu soare!
Cine-ar fi zis că soarta ce-atât ne-a 'nstrăinat
Ne va unì pe țărmlul acesta blestemat?
Și uite, după vremuri de sbucium și furtună
Acei ce sunt prieteni rămân tot împreună.

Pylade

Prinos, de mulțumire la zei am fost adus
Că'n drumul spre Helada o stavilă mi-au pus.
O cât am plâns Oreste de când o chinuri grele,
Te bântue ursita cu vânturile-i rele!
Din ziua blestemată când marea în delir

Svârli a noastre pânze aproape de Epir,
 Părea că'n veci te aflu într'o primejde nouă
 Și sufeream de dorul s'o 'mpart cu tine 'n două.
 Mă 'nfioram că Pluto, pripit să facă rău,
 Să nu-ți trimită moartea într'ajutorul tău.
 Azi te revăd la Pyrrhus... și, dacă nu mă 'nșel,
 O soartă mai miloasă te mână către el.
 (Zâmbind) Alaiul, strălucirea ce văd în pragul porții
 Nu-mi par să fie semne de pregătire-a morții.

Oreste

Vai, cine-mi poate spune ce soarta-a hotărât?
 Voi fi chemat spre viață? Spre Styx voi fi târât?
 Nu, nimeni nu prevede, destinul ce-ți păstrează,
 Când luneci spre femei furat de-o caldă rază...

Pylade

Cum? sufletul, iubirii vândutu-l-ai tu, sclav?
 Lași tu să doarmă 'n patu-i de moliciuni, — un brav
 Prin ce demonic farmec, uitând de clipe-amare
 Ingăduiși să intri, plecat, sub a lui fiare?
 Se uită o rușine ce 'n viață-ai îndurat?
 Se mai înalță capul din țărână, — nepătat?
 Crezi tu, că Hermiona, ne'nduplecată 'n Sparta
 Se pregătește oare 'n Epir, — să-ți schimbe soarta?
 Dar pare că 'ntr'o vreme, tu o urai?... — credeam
 Că nu mă 'nșeli stăpâne. . .

Oreste

Pe mine mă 'nșelam!

O! nu certă, Pylade, cu vorbe de osândă
Pe-un biet sărman ce-așteaptă drept sprijin—vorba-ți /
[blândă.

Ascunsu-ți-am vreodată o jale sau vr'un dor?
Tu cel d'întăiu știut-ai nebunul meu amor.
Când Menelas alese ca stâlp bătrânei case
Drept ginere pe Pyrrhus, ce neamu-i răsbunase,
Pribeag mi-am'dus durerea plutind pe mări de atunci
Cum duce osânditul un lanț de grele munci.
Ai vrut să seci izvorul durerii mele, plânsu-mi,...
Și să mă scapi odată pe veci, de mine însu-mi!
Tu veșnic ai fost gata să mă îmbărbătezi,
Pe jalnicul Oreste ca umbra să-l urmezi.
Și fruntea, ochii, glasul, zâmbirea ta senină
Mi-a săgetat deșertul cu-o dungă de lumină.
Dar, când bătut de valul restriștei, am aflat,
Că Hermiona, viața cu Pyrrhus și-a legat,
Îți amintești ce mândru am vrut s'o dau uitărei,
Mânia să mi-o ferec în zaua nepăsării.
In mintea mea,—iubitei fi micșoram splendoarea,
Sfruntam privirea-i dulce a tot stăpânitoare!
Ah! mă simțeam din lanțul iubirii, desrobit...
Și astfel, în Hellada, sosii mai liniștit.

Gemea areopagul de-Archonți, ostași de seamă.
— Primejdia făcuse din ei, un scut de-aramă —

Nădăjduiam : războiul, a luptei străluciri,
 Și gloria,—goni-va iubita-mi din gândiri!
 Pe focul vechiu, uitarea curând o să s'aștearnă
 Ca nouri de viscol pe soarele de iarnă.
 Dar miră-te ce soartă mă mistue pe rug
 Eu orb,—mergeam spre cursa, de care vream să fug
 De pretutindenii Grecii pe Pyrrhus amenință
 Hellada izbucnește în murmur de 'ndoință :
 Toți strigă că, trădându-și cuvântul ce și-a dat,
 Dușmanul nostru-i oaspe în chiar al său palat.
 Astyanax e șarpe ce crește 'n toată voia,
 Vlăstar din regii care s'au năruit sub Troia!
 Căci astfel Andromaca în umbră vicleni,
 Că meșterul Ulysse chiar el se amăgi;
 Și 'n vreme ce feciorul Troianeii sta departe,
 Un alt copil din brațe-i fu smuls și dus la moarte.
 Nu mult după aceea un svon s'a răspândit.
 Nu l-am crezut deodată... am 'stat înmărmurit :
 Pe Hermione, Pyrrhus, nu o mai vreă regină,
 Iar sceptrul și iubirea-i, aiurea și le 'nchină!
 Bătrânul Menelaos nu crede,—ci, mâhnit,
 Se plânge doar că nunta s'a tot târăgănit,
 De temeri și 'ndoială văd inima-i pătrunsă.
 În sufletul meu crește o bucurie-ascunsă :
 Imi zic «a mea-i isbânda!»—D'intăi mă măgulesc,
 Că doar din răzbunare plăcerea mi-o hrănesc.
 Nerecunoscătoarea! cum își câștigă !ocul
 Din inimă... simt urma pe unde nu-i stîns focul..

Simt ura cum în mine cu 'ncetul se topi
 Mai drept e că Oreste de-apururi o iubì...
 Cum Grecii prind de veste, în mine-și pun nădejdea
 Și mă trimet la Pyrrhus s'abat din drum primejdea.
 Să văd de-i cu putință, de sub milosu-i scut,
 Să smulg copilul care-i de-atâția regi temut;
 Dar nu fiul lui Hector mă face să-i calc casa:
 De mii de ori ferice a-și fi să-i smulg aleasa.
 Să nu te-aștepți, Pylade, c'amoru-mi înzecit,
 De mult mai mari primejdii, să fie nimicit:
 Când după-atâta sbucium în darn mi-e 'npotrivirea,
 Mă las în voia soartei, cuprindă-mă orbirea!
 Iubesc, — pe Hermiona venii s'o cer la zei.
 S'o birui sau, de nu pot, să mor sub ochiii ei.
 Tu, ce cunoști pe Pyrrhus, nu știi cum vremea și trece
 La curtea lui, în sine, ce crezi că se petrece?
 Il ține Hermiona, ca 'n alte vremi supus?
 Imi va redà el oare norocul meu apus?

Pylade.

Te-aș înșelà zadarnic, de ți-aș hrăni ideia
 Că i-ar plăcea să-și uite la sânul tău femeia.
 Deși de cucerirea-i de loc nu-i măgulit,
 Azi roaba Andromaca pe rege l-a robit.
 Pe dânsa o iubește. Dar, neclintită stâncă
 Ea nu-i plăti iubirea, decât cu ură-adâncă.
 Ci el, spre-a prinde prada sub ochiu-i arzător,
 Când galeș se arată, când amenințător.

Pe fiul ei adesea îl trece 'n vârful de spadă
 I-arată capu-i fraged mai gata ca să cadă...
 Și tot el, ia năframa să-i șteargă-apoi cu drag,
 Luminele-i, de lacrimi, ce-i curg pe obraz șirag ..
 Logodnica lui însă-și îl vede, nu o dată,
 Venindu-i la picioare ca fiara 'nduplecată,
 Amestecând prin vorbe ce dragostea rostesc,
 Suspine 'n care ura și ciuda izbucnesc...
 Pe el să nu te bizui: în starea ce-l orbește,
 S'ar însoți cu ura și-ar perde ce iubește !

Oreste.

Dar Hermiona? Spune-mi cu ce ochi vede ea
 Tot visu-i în ruină? Zăritu-o-ai? Plângea?

Pylade.

Stăpâne, Hermiona, cam după cât se vede,
 În vraja Andromacăi, prea mult nu se încrede.
 Ea speră că iubitul-i, o clipă rătăcit,
 La sânul-i se va 'ntoarce 'nvins, dar fericit.
 Ci totuși, am văzut-o, înfrântă de durere,
 Că farmecile sale rămân fără putere.
 E gata 'n veci de ducă și n'ar urni un pas,
 Pe-Oreste-l cheamă 'n sprijin, la fiecare ceas.

Oreste (gata să plece)

O! cum aș vrea genunchii să-i plec!... Așa să fie?

Pylade (oprindu-l)

Sfârșește 'ntâiu, oștene, înalta ta solie.

Așteaptă-acî pe rege; vorbește-i calm, dar viu.
 Arată-i Grecii 'n arme cerând pe-al Troii fiu.
 Mă prind că nu-ți dă fiul iubitei lui, stăpâne,
 Și, răsvrătit cu Grecii, legat de ea rămâne.
 Cu cât voi dușmănia veți semăna 'ntre ei, —
 Ei tot mai buni tovarăși se fac: tu asta vrei!
 Grăbește; vezi norocul să nu-ți trădeze frica:
 Și cere tot, de-ți place să nu câștigi nimica.

(Ii face semn că vine regele)

Oreste (grăbit)

Tu,... spune-i Harmionei ce gânduri m'au răpus,
 Că dorul ei, el singur, la Pyrrhus m'a adus!

SCENA II

Pyrrhus, Oreste, Phoenix.

Oreste.

Ingăduie, o rege, să simt toată mândria,
 Că eu am fost alesul, să port la voi solia.
 Sunt fericit că Grecii m'au vrut mijlocitor
 La fiul lui Achille și-al Troii 'nvingător.
 Slăvindu-ți vitejia, cinstim ce se cuvine:
 Sub el căzut-a Hector, al Troii zid, sub tine.
 Tu lumii dovedit-ai ce mulți n'au dovedit:
 Că visul unui tată prin fiu s'a împlinit;
 Dar ceeace Achille s'ar fi scârbit a face,
 Măhniți, la tine, Grecii o văd de-o vreme 'ncoace
 Tu încălzești un șarpe la sân, din neam Troian;

Primejdie e mila ce-o porți pentr'un dușman!
 Nu-ți mai aduci aminte, cu noi, cum fost-a Hector?
 La ce odraslei sale, chiar tu să-i fii protector?
 Noroade sărăcite de el își amintesc;
 De numele lui, pruncii Helladei se'ngrozesc.
 Nu-i văduvă săracă în Grecia cernită
 Copil rămas pe drumuri cu vatra pustiită,
 Ca fiului lui Hector, la tine pripășit,
 Să nu-i ceară un tată, un soț ce i-a răpit.
 Și cine știe-odată ăst fiu ce va să dar-me!
 Aproape de cetate îl vem vedeà în arme
 Cum l-am văzut pe Hector a noastre năvi voind,
 Cu torța să le arză, din țârmuri foc svârlind.
 Să-ți spun la urma urmei gândirea mea curată?
 Tu însuți ocolește fățarnica-i răsplată,
 Ca nu cumva din sânul în care doarme lin,
 Redeșteptatul șarpe să muște cu venin.
 Impacă toți Helenii, strivește-l cu piciorul.
 Le-asiguri răsbunarea? Iți aperi viitorul.
 Ucide pe un dușman cu-atât mai de temut,
 Cu cât, de 'ncepe lupta cu tine, ești perdut!

Pyrrhus

Găsesc că de-al meu bine, voi prea mult duceți
 [teamă;
 Credeam Hellada prinsă de-o grijă mai de seamă.
 Aflând că pe Oreste Helenii sol trimit,
 — «Ce uriașe planuri au ei!» — mi-am zis uimit.

O ceruri! Agamemnon feciorul, el, trimisul! —
Să întâmpine-o primejde ce-a născocit-o visul!
Cum? Un popor, ce 'n lupte nici când n'a fost mișel,
Să uneltească moartea unui copil, chiar el?
Dar cui vreà el odrasla lui Hector, ca jertfire?
Au Grecii drept asupra-i dela Dumnezeire?
Cum, — numai mie singur să nu-mi fie iertat
Să hotărâsc de priușii ce soarta mi i-a dat?
Când zidurile Troii cădeau prin fum grămadă,
'Și-alese tot ostașul o cuvenită pradă.
Atunci porunca soartei fu astfel dela zei:
Să fie Andromaca și pruncul său,—aî mei.
Hecuba la Ulysse sfârșește 'ndurerată,
Casandra, roabă 'n Argos urmat-a pe-al tău tată.
Pe robii lor întins-am vr'un drept? Avut-am zor
Să smulg ceva din fructul destoiniciei lor?
A! sângele lui Hector, crezi Troia s'o renască,
Și cui i-am dat vieața,—vieața să-mi răpească?
Atâta înțelepciune ne-ar duce 'n năluciri:
Nu pot în toate celea să văd nenorociri.
'Naintea răsboirii, ce-a fost cetatea Troii?
Cuib dârz în metereze, și rodnic în eroii
Ce Asia robise! Mă uit cercetător, —
Ce văd apoi, ca, omul ce-a fost biruitor?
Doar turnuri prăbușite în spuză, sub cenușă,
Câmpii pustii, un fluviu de sânge și, 'n cătușă,
Un biet copil... O ceruri! E 'n mintea ori și cui:
Că doborâții soartei, de lupte sunt sătuți!

A fiului lui Hector ucidere-i jurată ?
 De ce d'un an de zile mereu fu amânată ?
 Nu se putea să moară pe sânul lui Priam ?
 Când au perit atâția sub Troia, trebuiam
 Cu drept cuvânt să-i rupem *atuncea* firul vieții,
 Când știi că nu cruțarăm nici cinstea bătrâneții.
 Izbânda, umbra nopții, mai tari c'a noastre uri,
 Mișcau a noastre brațe dând crunte lovituri.
 Pe cei învinși, mânia-mi căzû din înălțime,
 Dar dincolo de ură, nu-i rost pentru cruzime.
 Și azi, când prins-am milă de-un biet copil ce-l cresc
 În sângele lui, mâna voi vreți să mi-o mânjesc ?
 Nu, nu ; să-și cate Grecii, de vor, — au toată voia —
 Aiurea prada care le-a mai rămas din Troia.
 Al urii mele fluvii de-acuma a secat :
 Epirul o să cruțe, ce Troii a scăpat.

Ôreste

Dar rege, știi prea bine prin ce meșteșugire
 Astyanax trăește, ș'un alt copil jertfire
 Pe rug fu pus în locu-i ! Căci nu doar pe Troieni,
 Ci sângele lui Hector îl cerem ca H lleni.
 Da, ura lor pe tatăl, în fiu-i se răsbună.
 Căci prea mult sânge curse, și furia nebună
 Aiurea nu-și vor stinge decât în viața lui.
 Și vor veni, n'ai teamă, aci Helleni destui...
 Înălătură primejdea !

Pyrrhus

A nu: le intru 'n voe;
 Imi place să găsească 'n Epir o altă Troe.
 Intunece-i iar ura și, 'n lupta lor aprinși,
 Nu țină socoteală de mine sau de 'nvinși!
 La ei, recunoștință! n'ar fi întâiași dată,
 Când Grecia plătește c'o astfel de răsplată.
 Voi știți că Hector însu-și cu vârf se folosi,
 Și poate că la rându-i și fiu-i într'o zi...

Oreste.

Protivnic dar, Helladei purcezi cu răsvrătire?

Pyrrhus.

Invins-am să plec fruntea la ea, cu umilire?

Oreste.

Dar dacă Hermione în calea ta va stă?
 Cu tatăl ei ca dușman, putea-vei tu lupta?

Pyrrhus

Mi-i dragă Hermione, și-mi poate fi într'una,
 Dar ca să cad și robul iubirii, — nu-i tot una!
 Voi ști să 'mpac odată a mele 'ndatoriri.
 Bun soț, să merg alături de-a gloriei măririi...
 Acum, te poți abate să vezi fiica Helenii,
 Voi sunteți mi se pare, de-aproape chiar rudenii.
 Așa dar, scumpe oaspe, solia ta s'a 'nchis.
 Din partea mea, Helladei, răspunsul du-i,—am zis.

SCENA III.

Pyrrhus, Phoenix.

Phoenix.

Cum? Tu trimiți pe-Oreste, să-i cadă la picioare
Iubitei?

Pyrrhus.

I-a fost scumpă, se zice-odinioare.

Phoenix.

Dac'ar porni și dânsa cu el pe-acelaș drum?
Amorul vechiu e jarul ce se 'nvălește 'n scrum!

Pyrrhus.

Iubească-se în pace! Chiar binecuvântarea
Le-o dau, istețe Phoenix. Apuce 'n larg cărarea
Către Lacedemona, plutească liniștiți.....
Cum m'ar scuti, de-o grijă!

Phoenix.

Li vrei tu fericiți?

Pyrrhus.

Ți-oi spune altă dată ce mi arde 'n suflet.... Iată
Și văduva lui Hector...

SCENA IV.

Pyrrhus, Andromaca Cefiza.

Pyrrhus (curtenitor duios),

Regină 'ndurerată,

Să fiu eu fericitul ce-l cauți, — sau e vis?

Andromaca.

Treceam spre locuri unde ții fiul meu închis.
 Odată 'n zi, tu singur îngăduiși, stăpâne,
 Să-mi văd unicul bine ce azi îmi mai rămâne
 Din țara mea perdută.... Cu el m'alın din plâns;
 Și astăzi, toată ziua, la pieptu-mi nu l-am strâns!

Pyrrhus (compătimator)

Tot nu-s sătui Hellenii sdrobindu-te sub trudă;
 Vor inima-ți străpunsă de-o veste și mai crudă!

Andromaca (neliniștită)

Dar care este frica de care sunt cuprinși?
 Scăpatu-ți-a din fiare cumva Troienii prinși?

Pyrrhus.

Mânia lor pe Hector tot nu-i secată încă...
 Se tem de fiu-i.

Andromaca (cu jalnică ironie)

Demn e de ura lor adâncă!
 Un biet copil ce încă, e tot neștiutor,
 Că Pyrrhus i-e stăpânul, dar că-i moștenitor
 Lui Hector!

Pyrrhus.

Grecii însă cer toți a lui peire;
 Chiar Agamemnon fiul, veni să-mi dea de știre.

Andromaca (cu spaimă)

Și vei rosti sentința ce morții mi l-a dat?

Din pricina mea, oare, e bietul vinovat?
 Răsbunător el, bietul! nu, nu! vouă vi-e teamă
 Că va rămâne cine s'aline-o biată mamă!
 Și el mi-ar fi un sprijin de tată ori de soț..
 Dar simt, simt că-l voi perde: voi mă urâți cu toți.

Pyrrhus (cu hotărâre)

Nu! ura lor pe tine, de peptu-mi o să-și sfarme!
 Sunt învoiți: Hellenii m'amenință cu arme;
 Dar chiar de-ar fi să-și lege corăbiile punți,
 Trimită-și toți vitejii, și tineri, și cărunți,
 În valuri curgă sânge clocotitor de ură,
 În zece ani prefacă-mi palatele în sgură,—
 Din peptul meu voi face un scut; nu m'or clinti:
 Decât să dau pe fiul lui Hector,—aș muri!
 Dar, înfațând din cale-ți voios or'ce primejde,
 Nu pot, din ochi a-ți smulge o rază de nădejde?
 Urât de toți Hellenii, și-atât de urgisit,
 Mi-e scris să 'ndur eu încă disprețul tău cumplit?
 Ia-mi brațul! El ți-e scutul! Dar oare niciodată
 Nu vei primi cu dansul și inima-mi curată?
 Luptând doar pentru tine, pot eu să fac—o zei!—
 Să nu te mai prenumăr printre dușmanii mei?

Andromaca

Ce faci, ce faci, stăpâne? Hellada ce va spune?
 În inima ta mare, atâta slăbiciune?
 Vrei darnica ta pază, ce-atât m'a ocrotit,
 S'o crează lumea faptă de om îndrăgostit?

Eu nu pot să mă sufăr... petrec în tânguire,
 Și vrei în iadul ăsta să mai gădesc iubire?
 Ce farmec pentru tine mai poartă ochii mei,
 Când i-ai ursit în lacrimi să-și stingă-a lor scânteii?
 A! jalea unui dușman primind-o cu cinstire,
 Dând unei bieté roabe nu slavă,—mântuire,
 Luptând pentru un oaspe la tine urmărit,
 Dar fără de răsplata de-a fi în schimb iubit,
 Nimic să ceri,—și totuși să-l dăruești cu zile, —
 Vezi, iată darul vrednic de fiul l i Achille.

Pyrrhus

Ah! nu-și secă mânia izvoru 'n peptul tău!
 Se poate urî veșnic, și pedepsi mereu?
 E drept, pe mulți făcut-am nenorociți: Frigia,
 Văzû cum semănat-am în casa ta urgia;
 Dar cât de bine ochi-ți din cale m'au întors,
 Ce scump plătit-am plânsul ce 'n vremuri ți l-am
 [stors!

Ce remușcări amare luaiu cu dulcea pradă!
 Vezi tu? Toată ruina, ce 'n jalnica Troadă
 Am semănat-o singur,—în chin o ispășesc!
 Incătușat ca 'n fiare sunt azi, căci te iubesc!
 N'au ars atâtea flacări de ziduri și de torțe,
 N'a mistuit rășboiul în el atâtea forțe,
 Cât mi-ai aprins în suflet adânci păreri de rău!
 Vai! fost-am eu cu tine până 'ntr'atât calău?
 Dar însfârșit, ajunge: ne-am pedepsit dearândul,

Avem aceiași dușmani: unească-ne ei gândul.
 Dă-mi raza de nădejde de care să m'anim;
 Aș vrea să fiu părinte copilului tău... vin!
 Insuflețit de tine, mă 'nalț, urzesc o țară:
 Din pulbere, cenușă, fac Troia să răsară;
 Pe scuturile frânte, regină-aș-vrea să treci,
 De chinurile tale voi pedepsi pe Greci,—
 Când zidurile Troii Hellada o să 'nfrunte,
 Eu însumi pui coroana pe-a fiului tău frunte.

Andromaca

Dar lui, oh, lui stăpâne, nu-i trebuie măririi
 Nu-i leagăn eu pruncia cu-asemeni năluciri!
 Nu, nu... O ziduri scumpe, ce n'ați păstrat pe
|Hector,

Aiurea căuta-vom de trebui un protector.
 Nu glorie, ci milă așteaptă-un urgisit.
 O rugăminte numai, stăpâne,—și-am sfârșit.
 Un adăpost îți cerem, să pot printre ruine,
 Uitată și de oameni, uitată chiar de tine,
 Să-mi plâng acolo soțul și fiu-mi să-l ascund.
 Iubirea ta stârnește mânia fără fund
 A Grecilor asupra-mi... De-ai ști cât mi-e de frică!
 Intoarce-te, stăpâne, spre a Hellenii fiică...

Pyrrhus

Dar nu 'nțelegi că brațu-mi în van i l-am întins?
 Cum vrei să-i dau un suflet pe care l-ai învins?
 O! știu făgăduința ce-i dasem în pripire,

Că va primi Epirul și 'ntreaga mea iubire ;
 Pe semne că destinul nu astfel a voit,
 Și te aduse-aice să sufer îndoit!
 Tu ai venit în lanțuri, iar ea în toată slava,
 Dar cine mi-i stăpâna, și cine-mi este sclava ?
 Intreabă : ți-ar răspunde întâiul ce întâlnești :
 Aici regina-i roabă, iar tu, din lanț, domnești,
 Sărmana Hermiona ! Ce drag i-ar fi să poată
 Din inima pe care o stăpânești tu toată —
 Să smulgă doar o vorbă mai caldă, un suspin..

Andromaca

Dar are ea pe cuget și 'n inimă un spin ?
 În sufletul ei, strigă ca 'n mine, fără voe,
 Nerăsbunatul Hector și sfărâmată Troe ?
 O zei ! Să 'ndur durerea unui întreg popor
 Și nu cu mii de inimi, *cu una*, făr' să mor !
 Să văd p'al tău părinte în toată strălucirea,
 Cum seceră pe Hector să-și facă nemurirea,
 Oh ! câtă sfâșiere!..

Pyrrhus (sever)

Ajunge ! mă supun
 Te vci uită, sau știu eu ? Te voiu urî nebun !
 Căci patima mea astăzi a mers așa departe,
 Că poate de iubire cumva să n'aibă parte...
 Gândește-te mai bine : pe-amorul meu înfrânt,
 S'o ridică o ură de care mă 'nspăimânt !
 În dreapta mea mânie, nu voiu cruța umilul,

Iar de disprețul mumei, chezaș va fi copilul!
 Și-apoi... Hellada cere, și... gloria-mi, n'am zor,
 Nerecunoscătorii s'o calce sub picior!

Andromaca (sfârșită)

Il pierd dar! Toată paza lui pentru vremuri grele
 Sunt nevinovăția-i și lacrămile mele,
 La urma urmei poate, în starea 'n care sunt,
 Cu moartea lui deodată, intra-voiu în pământ,
 Căci numai pentru dânsul mai prelungeam eu
 [chinul;
 M'oiu duce după Hector, cum va voi destinul!
 Toți trei, vom fi de-apururi prin grija lor uniți...

Pyrrhus

Mai bine-ți vezi odrasla, și matur chibzuiți.
 Se poate lângă fiu-ți, iubirea ta de mamă
 Să nu mai ia necazul drept călăuză 'n samă.
 Mă întorc!—iar tu sărută-l cu drag, și nu uită,
 Că moartea sau scăparea stă 'n hotărârea ta.

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

Hermiona, Cleona.

Hermiona

Mă 'nchin voinței tale : fie ce-o fi ! Să vie...
Vreau încă să-i îngădui această bucurie.
Pylade-l va aduce în fața mea curând...
Dar dac' ai ști Cleona... n' aș vrea să-l văd nic i când

Cleona

De ce fugi tu de dânsul ca umbra de lumină ?
Ești idolul iubirei la care el se 'nchină.
Nu ai dorit tu însăși întors să-l vezi din drum ?
N' ai plâns că tot statornic rămasu-ți-a și-acum ?

Hermiona

Prea mult plății iubirea-i cu nerecunoștință,
Să-l pot privi de-aproape în ochi, fără căință.
Din parte-mi ce rușine, și cât de răsunat
Se simte el, văzându-mi norocul sfărâmat !
Par' că-l aud : aceasta-i f. meia neclintită ?
Disprețuiă iubirea-mi, și iat' o umilită !

Ce sus pusese mândra, al inimii ei preț!
 Să 'nvețe cum se 'ndură la rându-i un dispreț.
 Vezi tu? Un rău se 'ntoarce 'napoi de unde pleacă.
 Ești pricină de lacrimi? Tot lacrima te seacă.
 Cleona, văd în plânsu-mi, pedeapsa dela zei.....

Cleona

Imprăștie aceste zadarnice idei!
 Tu ai ucis într'însul învinuiri deșerte.
 Crezi oare că iubitul mai vine să te certe?
 Ți aduce doar un suflet de tine 'nlănțuit. —
 Dar tatăl tău ce zice? nu-mi spui..

Hermiona

El e mâhnit.

Și dacă Pyrrhus încă nici astăzi nu voește
 Ca să predeă Troianul și amânări urzește,
 Porunca lui e dată: să plec cât mai curând.

Cleona

Atunci pleci cu Oreste,—doar are-acelaș gând!
 Ți-a dat prilejul Pyrrhus să-ți recâștigi iubitul.
 El a 'nceput, firește, primește tu sfârșitul.
 Vesteste-l chiar; e biné să nu pleci într'ascuns;
 La urmă, ai și dreptul, doar nu-l urăști de-ajuns?

Hermiona

Dacă-l urăsc, Cleona? Chiar gloria mea cere.
 Tot ce iubii într'însul s'a 'nveninat de fiere.

Când m'a schimbat pe-o roabă, ce pot să hotărăsc?
Prea l-am iubit nebună, ca azi să nu-l urăsc!

Cleona

Ferește-te din cale-i, căci dragostea adâncă...

Hermiona

Nu,—lasă urii mele mult timp să crească încă.
În fața unui dușman, dă-mi voe a mă 'ntări...
Cleona,—cu 'ngrozire de el m'oiu despărți...
De-o vrea necredinciosul el însuși, cu grăbire...

Cleona

Și mai aștepți din parte-i o nouă umilire?
Sub ochii tăi, în ciudă, și nici măcar p'ascuns,
Iubește pe o roabă; atât, nu e de-ajuns?
Mai rău decât făcut-a ce poate să mai facă?
De nu-ți displace încă, e greu să-ți mai displacă!

Hermiona

De ce stârnești în mine al urii zăcământ?
Mi-e frică-a mă cunoaște în starea 'n care sunt
Ah! tot ce vezi, încearcă să crezi că e-o poveste;
Rostește-mi la ureche: iubirea numai este!
Zi-mi «inima în chinuri de mult ți s'a 'mpietrit»
Și fă-mă, de se poate, să cred că n'ai mințit.
Tu vrei să fug de dânsul! Fug fără 'mpotrivire!
Nu mai râvnesc de-acuma nedemna-i cucerire.
Rămâe rob al roabei, — orce, ar fi 'n deșert —

(după o pauză)

Dar dacă se va 'ntoarce rugându-mă să-l ert?
 Dac'ar simți cum crește în inimă-i credința
 Și-mi va cădeà 'n genuche, și-l va muștră căința?
 Ah! s'ar putea iubirea să mi-l aducă 'nvins!
 — Nu nu, mă chinuește vicleanul dinadins..
 Rămân; ce bine-mi pare, le-oiu turbură norocul
 Le-oiu stă de pândă 'n cale, o piedică 'n tot locul,
 Și când va fi să-și calce cuvântul dat, solemn,
 Pecetluit rămâe de toți, ca un nedemn.
 Pornii Helleni 'ncontra lui Astyanax numa,
 Dar ași voi să cadă în prada lor, și muma.
 Lui Pyrrhus torn veninul ce ea mi-a dat să beau,
 Ori piară el printr'însa, ori ea prin el,—o vreau

Cleona

Vai, ochii ce prin lacrimi abia văd ziua-afară,
 Crezi, vor să 'ntreacă 'n farmec bogata-ți primăvară?
 Sărmana Andromaca, strivită de dureri,
 S'aștepte dela Pyrrhus suspine, mângâeri?
 Dar uită-te la dansa... se simte ea 'mpăcată?
 Nu vezi că'n desnădejde stă mută, cufundată?
 De ce se 'mpotrivește lui Pyrrhus, dacă-l vreă?

Hermiona

Eu din nenorocire n'am viclenit ca ea!
 În nevinovăția-mi, credeam că nu-i primejde,
 Și inimă, și suflet i-am dat, și-a mea nădejde!
 Dar cine ca și mine n'ar pune crezământ

În reazămul iubirii jurată-atât de sfânt?
 El mă privea cu ochii de foc,—și azi mă 'ngheață...
 Ți-aduci aminte? Soarta părea că mi-l răsfață.
 Ne răsbunase casa,—ah! larma de pe străzi,
 Corăbiile grele de-a 'l'troii scumpe prăzi,
 A tatălui său faimă de faima lui pălită,
 Iubirea lui,—crezută pe-atunci nemărginită,
 Uimirea ta, ce'n taină doar mie vrei s'o spui—
 —M'ați înșelat cu toții, cu mult 'nainte a lui!
 Dar e prea mult, Cleona... Or câtă strălucire
 Să aibă Pyrrhus,—are și-Oreste o 'nsușire.
 El știe să iubească chiar fără a fi iubit,
 Și poate că la rându-i să birue 'n sfârșit...
 Să vie dar, și fie, ce-o fi...

Cleona

Privește-l, vine...

Hermiona (cu teamă naivă)

Ah, nu credeam să fie la câțiva pași de mine!...

SCENA II

Hermiona, Oreste, Cleona.

Hermiona

Au numai mulțumită severei datorii
 Te-ai fost grăbit în treacăt la mine să mai vii?
 Sau poate că vre-o urmă de veche duioșie
 Îți mână dornic pașii spre viața mea pustie?

Oreste

Atâta e de oarbă puterea ce m'a 'nvins
 Și greu a rupe firul ce'n lațul tău m'a prins,
 Că pururea jura-voiu să fug, s'alerg pământul, —
 Și'n veci mă 'ntorc spre tine călcându-mi jură-
 [mântul.

Știu ochii tăi ce rane-mi deschid neîncetat,
 Știu, or'ce pas spre tine e un cuvânt călcat,
 Roșesc de mine însumi! Dar zeii sunt de față,
 De câte ori adio mi-am luat dela viață.
 Osânda mea cu mine odată s'o sfârșese,
 Am alergat ori unde mii curse mă pândesc.
 Cerșetorit-am moartea noroadelor barbare
 Ce zeii lor împacă arzând robi pe altare,
 Dar ei mi-nchisé templul, jertfirea-mi n'au primit.
 Cu mine însăși mila e crudă: m'a gonit!]
 Acuma viu la tine, îndură-te, stăpână,
 Și curmă-mi firul vieții cu însăși a ta mână.
 In ochi-ți e sentința de care voiu să mor:
 Eu o aștept, o caut mereu, nerăbdător;
 Sfărâmă fără milă nădejdea mea deșartă
 Sub cruda-ți nepăsare, cu vorbe ce nu eartă.
 Mă urmărește gândul acesta de un an:
 Te 'ndură Hermiona, ș'ucide un dușman;
 Ia-ți victima ce Scythii ți-ar fi răpit, prea bine,
 De-aș fi găsit printr'inșii așa de cruzi ca tine!

Hermiona

Oreste, părăsește ăst gând îndurerat;
 La griji mai însemnate Hellada te-a chemat.
 Ce-mi spui tu de cruzime, de Scyți, de suferinți?
 Gândește-te la regii pe care-i reprezinți.
 Răsbună-i, nu te prinde în patimi efemere!
 Au viața lui Oreste ca jertfă ți se cere?
 Desleagă-te de sarcini ce ți-au încredințat.

Oreste

De ele însuși Pyrrhus acum m'a deslegat.
 Ademenit de farmec ia toată apărarea
 Lui Astyanax, fiul lui Hector.

Hermiona (tresărind)

Știu trădarea...

Necredinciosul!

Oreste

Astfel, 'nainte de-a plecà,
 Te 'ntreb,—lăsa-voiu soarta de acum în paza ta?
 Imi pare că pe buze îți flutură cuvântul,
 Și ura ta 'npotrivă-mi își ia din nou avântul...

Hermiona

Mereu nedrept cu mine Oreste vrei să fii,
 Și veșnic te vei plânge de-a mele dușmăanii?
 Dar unde-mi vezi asprimea? Pe fruntea mea e
 scrisă?

Eu căutaiu Epirul? Dar nu am fost trimisă
De chiar al meu părinte? Și-apoi, de unde știi
Că n'am chemat pe-Oreste în orele-mi pustii?
Crezi, singur suferit-ai? Nu te-ai gândit la mine?
Nu m'a văzut Epirul în lacrimi, ca și tine?
Și-apoi, de ce n'ai crede că, fără să am drept,
Te-am așteptat cu dorul la căpătâiu deștept?

Oreste

Sunt pradă aiurării sau tu-mi vorbești acuma?
Cuvântul tău de miere e pentru mine numa?
Deschide-ți ochii bine, și vezi-mă 'n sfârșit,
Nu Pyrrhus, e Oreste, acel ce ți-a vorbit!

Hermiona (dnioasă)

Nu, nu mă 'nșeală ochii... le-ai fost stăpânitorul,
Căci tu le-ai dat îndemnul să'nvețe ce-i amorul.
Tu, ale cărui daruri mă fac să te cinstesc...
Te-am plâns destul... azi, poate, aș vrea să te iubesc.

Oreste (cu amărăciune)

O! te 'nțeleg! mi-i soarta din cele mai funeste.
Cu inima la Pyrrhus, ales-ai pe Oreste...

Hermiona

Nu, nu dorî norocul lui Pyrrhus și-al lui nimb
Prea te-aș urî Oreste!

Oreste

Dar m'ai iubi în schimb!
Ah, dac'aș fi un altul! Vai, soarta nu se 'ndură...

Tu vrei să-mi dai iubirea, și celălalt mi-o fură.
 Amorul e protivnic voinței omenești:
 Când te-aș urî ca Pyrrhus, ai ști să mă iubești!
 O zei! Prietenia-mi, ne 'nfrântă ca o lege,
 Pioasa-mi adorare, tu n'o poți înțelege.
 Ci tu voești pe Pyrrhus anume să-l supui,
 Cu voia ta, de sigur, dar fără voia lui.
 Aiurea prins, la tine nici nu se mai gândește...

Hermiona (jicnită)

Pe ce te bizui oare că mă disprețuește?
 Cititu-i-ai în față, ți-a spus-o lămurit?
 Crezi tu c'a mea ființă e de nesocotit?
 Ființa mea, trezește doar patimi trecătoare?
 Sunt alții ce-mi spun lucruri mult mai măgulitoare...

Oreste (cu amărăciune)

Urmează, mă înfruntă, ai dreptul, nu i așa?
 Eu am adus aicea batjocorirea ta!
 N'am arătat sub ochii tăi câtă neclintire,
 Adâncă, credincioasă e'n calda mea iubire!
 Eu, disprețuitorul! Ah, mult ai vreà,—o crez—
 Să-ți vie dela Pyrrhus disprețul ce-ți păstrez!

Hermiona

Nu-mi pasă de iubirea sau ura lui de fiară,
 (lângă umăr)
 Mergi în potriava unui resvrățitor de țară,
 Tărăște-ale Helladei armate în Epir,

Și faceți altă Troe să piară aci 'n delir.
Mai crezi acum Oreste că eu 'l-ador nebună?

Oreste (înflăcărat)

Mai mult vreau Hermione : Să mergem împreună !
La ce-ai rămâne aicea printre streini ? O vin,
Și'n miile de inimi tu toarnă ca un vin
Din ura ta, ce este a tuturor ură, —
S'o contopim într'una și-aceeași lovitură !

Hermiona (pe gânduri)

Dar dacă Andromaca îl va lua de soț ?
O doamnă Frigiană, — ce pată pentru toți !

Oreste (zâmbind amar)

Și tu-l urăști !... dar nu vezi ? Mai bine ai răspunde
Iubirea nu-i văpaia ce'n suflet poți ascunde ;
Ne dă de gol privirea, cuvânt, mișcări, tăceri...
Și când innăbuși focul, sbucnește 'nvăpăeri !

Hermiona

Ce suflet prepuelnic și inimă ușoară...
Veninul îndoelii pe tine te omoară !
Tu crezi că ura 'n mine e sbucium de amor,
Că or'ce gând își are un tănuit izvor.
Mă lămuresc ; vei face apoi ce-ți place ție !
Tu știi că'n aste locuri, m'aduse-o datorie.
Tot ea mă ține-acuma ; de-aci nu pot plecà,
De nu m'o scoate Pyrrhus sau tatăl meu cumva.
Du-i regelui din partea lui Menelas, solie,

Că dușmanului țării eu nu-i pot fi soție.
 Între Troian și mine s'aleagă la un fel :
 Din doi cine se duce, și cine stă cu el ?
 Ori îți predă Troianul, ori mă întorc în țară.
 Te las,... de se 'nvoește, plecăm chiar astăseară !

SCENA III

Oreste (singur)

(cu veselie)

Vom merge împreună da, da, nici vorbă nu-i...
 Răspund de pe acuma de învoirea lui.
 Să nu te temi că Phyrus te va opri,—nu crede!
 El doar pe Andromaca în ochii lui o vede.
 Nu-i place alt nimica, și poate-așteaptă-acum,
 Prilej pe Hermione s'o 'nlătore din drum.
 Doar să-i șoptesc o vorbă, și ne 'nvoim de grabă
 Gătește-te, Epire, vei pierde o podoabă.
 Tu scapă tot ce încă din Troia nu-i pierdut,
 Păstrează-ți Andromaca sub al lui Pyrrhus scut,
 Destul că Hermione de țărmiu tăi departe,
 De tine și de rege în veci să n'aibă parte.

(zărind pe rege)

A!—un noroc se vede spre mine pași-i mână...
 Amor, închide-i ochii, când trece-a mea stăpână !

SCENA IV

Pyrrhus, Oreste, Phoenix

Pyrrhus

Te căutam, Oreste... Vezi, felul meu ciudat,

Mi-a 'ntunecat o clipă cumintele tău sfat.
 Azi, îi cunosc temeiul și dreapta cumpănire :
 Văd c'am greșit și, după mai multă răs gândire,
 Am zis și eu ca tine... mi-e milă de popor.
 Nu-i bine, nu-i cu cale să fii răs vrătitor.
 Ași re'nvîă și Troia, și-aș preschimbă 'n ruine
 Tot ce zidit-a Hector, și-a fost sfârșit de mine.
 Indreptățesc mânia care-a cuprins Hellada.
 E slobodă, Oreste, prin tine să-și ia prada.
 Ia-ți fiul Andromacă-i...

Oreste (surprins)

Cuminte-ai chibzuit :
 Ai cumpărat o pace, c'un biet nenorocit !

Pyrrhus (privind aiurea neatent ironiei)

Da, și voesc Oreste s'o 'ncheg pentru veci :
 Aleg pe Hermiona, drept dulce chezășie ;
 Mă însoțesc cu dânsa ! O sărbătoare-așa,
 Pe tine doar ca oaspe și martor te-așteptă.
 Tu 'nfățișezi Hellada, — iar Menelas, cât știu,
 In tine vede însăși pe fratele său viu !
 Du-i vestea Hermionei, că mâini din a ta mână
 Primesc odat' cu pacea pe dulcea mea stăpână...

Oreste (a parte)

Se prăbușește totul, o zei ne'ndurători !

SCENA V

Pyrrhus, Phoenix

Pyrrhus

Ei bine, Phoenix, spune : așa e uneori
Că dragostea nu poate să detroneze-un rege ?

Phoenix (cu admirație)

O ! dreapta ta mânie or'cine o 'nțelege !
Ea te-a redat Helladei, și ție te-a redat :
Un rege-i domn pe patimi, cum domn e în palat,
Iar nu o jucărie a patimei servile
Ești Pyrrhus, -- fiu, și totuși protivnic lui Achille
Căci gloria te-aduse sub legea-i de ne 'nfrânt,
Și pentru-a doua oară, surpi Troia la pământ.

Pyrrhus

Mai bine zi izbânda deplină abia 'ncepe
Și-abia acuma, Phoenix, pot gloria pricepe.
Azi mântuit și slobod, eri în genuchi robit !
Imi pare că din slavă în praf am prăvălit
Un legion de dușmani strivindu-i sub picioare :
Când ai înfrânt amorul, înfrângi or'ce, sub soare.
Ah ! ce curate jertfe i-aduci adese ori !
Te faci calău-ți propriu, de tine te 'nfiori,
Ce josnice mizerii n'aduce pe-a lui urmă :
Câte mândrii le mână prin glod ca pe o turmă !
Nu mai cunoști prieteni, și niciun jurământ...
In ochii ei uitasem tot, tot de pe pământ,

Și ce primejdii gata să 'nlătur în tot locul :
A! pentru ea, cu sete mi-aș fi sdrobit norocul!

Phoenix

Cruzimea ta 'nțeleaptă, o binecuvântam.
Ea te-a 'ndemnat...

Pyrrhus

Văzut-ai, cum m'a primit? Credeam,
Văzându-i duioșia de fiu, de griji cuprinsă,
Ca pasărea să-mi cadă la sân, de frică 'nvinsă,
Și mi-așteptam răsplata de dulci îmbrățișeri,
Dar am găsit doar lacrimi, blesteme și dureri!
A înăsprit-o jalea... sălbatecă de ură,
Tot numele lui Hector îi flutură pe gură.
In van e or'ce sprijin ce-aș da fiului său,
Ea sărutându-l veșnic îi strigă: «Soțul meu,
«Cum seamănă de bine cu tine! E mândria,
«E fruntea ta, pe care stă scrisă vitejia.
«Te bucură, pe tine te 'mbrățișez,—sunt eu!»
— Hei, ce credea, semeața, că voi răbdă mereu,
Să las să aibă 'n fiu-i a soțului oglindă
Și dragostea de mortul, cu viul să-și aprindă?

Phoenix

Nerecunoscătoarea! Așa te răsplăți!
Uit'o....

Pyrrhus

Și simți tu oare ce-o măgulește aci?
Se bizue pe farmec a-mi potoli mânia.

M'așteaptă în genuche să-i cad, să-mi frâng mândria!
 Dar jur că la picioare-mi, se va târi umil.
 Doar e lui Hector soață, și-s fiul lui Achil.
 Pe Pyrrhus și-Andromaca, prăpastia-i desparte!

Phoenix

Incepe dar stăpâne și cată 'n altă parte!
 Vezi iar pe Hermiona... ferică că-i placi azi
 Tu uită-i, în genunche, întregul tău necaz.
 Încearcă-te tu însuți și voia-i cucerește
 Nu prea te 'ncrede 'n tine... Oreste o iubește...

Pyrrhus (îngândurat, naiv)

Încipue-ți că sfatul ce-mi dai, l-aș ascultă.
 Așa-i că Andromaca... ce crezi? S'ar întrista?

Phoenix (deziluzionat)

Cum? iarăși Andromaca? Te-atrage vre-o magie,
 De mergi spre ea ca orbul furat de-o melodie?

Pyrrhus (rușinat, confuz o clipă)

Vezi... nu ți-am spus chiar totul ce trebuia să-ți
 [spun...

N'a izbucnit 'nainte-i necazul meu nebun,
 Nu știe până unde dușman îi sunt pe viață:
 Să mergem, fără milă să-i svârl disprețu 'n față;
 Vreau să respire ura cu furie!.. vroesc!
 Tu, vino să fii martor, cum știi s'o umilesc...

Phoenix

Da, jură-i în genunche iubirea ta cerească
 Invat' o și mai bine, mai mult să te 'njosească!

Pyrrhus

Ce vorbă! Crezi sunt gata așa ușor s' o ert,
 S' alerg spre ea, cătându-mi repausu 'n deșert?

Phoenix

Tu o iubești știu bine, amorul e slugarnic:

Pyrrhus

Eu să iubesc femeia ce-mi otrăvi zadarnic
 Și somnul și vegherea, și-a gloriei bucurii?
 Iubesc și regii, Phoenix, dar... nu iubesc cum știi...
 Cu atât mai mult vicleana în taină mă urăște —
 Cu cât a mea iubire de rege-o măgulește.
 Fără părinți, prieteni și fără ajutor,
 Li pot ucide fiul,—sunt poate chiar dator,—
 Străină,—mai mult încă pentru Epir,—o sclavă,
 Și 'n veninosu-i suflet să cuceresc nu pot,
 Decât un singur nume, și-acela, de despot!
 Dar răzbunarea-așteaptă de-o vreme îndelungă,
 A trebuit odată pedeapsa s' o ajungă.
 Predau Helladei fiul, Oreste-l va primi.

(cu bucurie)

Ce blesteme, ce ură, ce plâns va izbucni!
 Da, o să moară, Phoenix, și nu curând, cu 'ncetul,
 Cum i-aș înfige însumi, din ceas în ceas... stiletul!

Phoenix

Și pentru ce deodată, în ochii tuturor,
Să lași să izbucnească rănitul tău amor?
Cum n'ascultași mai bine duioasa ta simțire?

Pyrrhus

Te înțeleg... dar crede o urmă de iubire...
Te temi de-o luptă slabă în care-aș fi învins?
E flacăra din urmă a dorului spre stins.
De-acum, stăpân ți-e sfatul: l-aștept cu nerăbdare.
Să văd pe Hermiona? S'ascult de răsbunare?

Phoenix

Da, vezi pe Hermiona. Te du duios, plecat,
Și spunc-i...

Pyrrhus (cu caldă convingere)

Fii pe pace, cuvântul mi l-am dat
(Es contiuuând vorbirea),
Cortina

ACTUL AL TREILEA

SCENA I.

Oreste, Pilade.

Pilade.

Stăpâne, ține-ți firea, căci furia te paște.
Nu, nu mai ești acelaș... nu te mai pot cunoaște. .

Oreste.

Târzii sunt or'ce sfaturi, Pylade... s'a sfârșit !
De 'nțelepciunea vieții sunt tare obosit.
Ar fi să'mi târî chinul fatal din cale-afară...
Oreste-și ia iubita, — sau trebuie să piară !

Pylade.

Bun... trebuie răpită, și eu la fel gândesc...
Dar numai o clipită îți fac împotrivire :
Ce-ar zice lumea 'ntreagă, de-o astfel de răpire ?
Aicea, paznici, curtea, oșteni—m'ai înțeles ?—
De Pyrrhus și mireasa-i ascultă mai ales.
Ascunde, potolește neliniștea, avântul,
Dă ochilor poruncă să nu-și spue cuvântul.

În fața Hermionei, un gând să nu trădezi...

(observându-1) O, Zei, în starea asta, să nu cumva
[s'o vezi!

Oreste.

Mai sunt stăpân pe mine? De când știu trista veste,
Veneam, fierbând de ură, vârtej să nărui peste
Logodnicii ce 'n tihnă visează fericiri!...

Pylade.

Și care-ar fi folosul asemenea pripiri?

Oreste.

Dar cine nu s'ar pierde cu mintea 'n rătăcire,
De-ar fi 'ndurat în locu-mi nedreapta sguduire?
Căsătoria-i mâine și regele ar vrea
Mireasa să-și primească din însăși mâna mea!
Dar mai de grabă brațul acesta l-ar răpune...

Pylade... (potolindu-1)

Tu-l osândești că soarta în locul tău îl pune,
Și uiți, că el, de propriul lui gând, înveninat,
E vrednic ca și tine de plâns...

Oreste (cu ironie)

Adevărat!

Nu; nu-l cunoști ca mine... De când zdrobit mă
[știe,

Nu mai încape 'n sine de-atâta bucurie.

Al Hermionei farmec nu l-a atins nici când.

O ia soție numai să tulbure-al men gând :
 Și când mi-aduc aminte! Un pas de fericire,
 Și mi-aș fi luat iubita departe... 'n pribegire...
 Ea se 'ndreptă spre mine, încet, șovăitor,
 Intre durerea stinsei iubiri, și-un nou amor!
 De pe privire-i tristă, părea că vălul cade....
 Eram... aproape,—aproape să fiu iubit, Pylade..

Pylade

Crezi tu?

Oreste

De ce n'aș crede? Necazul ei cumplit
 Pe Pyrrhus..

Pylade

Niciodată mai mult nu l-a iubit !
 Crezi tu că dacă Pyrrhus ți-ar 'napoia-o mâne,
 Ea n'ar găsi în pripă prilejul să te amâne !
 Decât s'o iai cu tine, ferește-te de ea..
 Fugi încotro cu ochii mai grabnic vei vedeà.
 Ce? vrei să ai tu parte de-o furie 'ncruntată?
 Soție e aceea ce-o simți înstrăinată
 Jelind unirea ruptă cu dușmanul tău chiar?

Oreste

De aceea-aș vreà cu mine s'o trec peste hotar.
 Ei, totul să-i surâză, iar soarta mea să fie,
 Să port pribeag prin lume trudită-mi gelozie
 Ba să mai caut încă să-i uit pe amândoi !

Nu! chinurilor mele s'o fac părtașe voiu!
 E crud s'o plâng tot singur, pedeapsa-i nefirească.
 La rândul meu, de mine a-și vrea să se'ngrozească.
 Voiu face-o ca să plângă pân' ochi-i va orbi,
 Și blestemul vieții-mi, și ea îl va roști!

Pylade (zâmbind)

Și iată dar solia sfârșită cum se cade...
 Un răpitor, Oreste!

Oreste

Hei, ce-mi pasă, Pylade?
 De-aș răsbună Hellenii, cum ceri tu, pe deplin,
 S'ar bucură ea oare, de jalea-mi, mai puțin?
 Hellada mă admiră! Ce-mi folosește mie
 Drept fabulă-a durerii, Epirul să mă știe?
 Incep să cred Pylade — ce spun e fioros —
 Că nevinovăția e 'n lume de prisos!
 Eu nu știu cum, de veacuri, o prea nedreaptă lege
 Strivește jertfa numai, și rabd'o făr' de lege.
 Ori unde aș întoarce în lume ochii mei,
 Văd doar nenorocirea poruncă de la Zei.
 Voești să fii ca dânșii? Să nu ai firea blândă:
 Ia fructul făr' de legei 'nainte de osândă.

(privindu-l cu duioșie)

Dar tu, de ce-ai întoarce spre tine, dragul meu,
 Un blestem ce din ceruri mă caută mereu?
 Ți-e sarcină fatală a mea prietenie!...
 Fugi, fugi din a mea cale, mă uită pe vecie...
 Mă crede, scump Pylade, că mila te-a sedus,

Peirii mele dă-mă, căci o aştept de sus...
Du Grecilor copilul trimis de Pyrrhus...

Pylade (cu îmbărbătare)

Bine, dar Hermiona trebui răpită; vin cu mine.
Un suflet mare, trece primejdia socot.
Prietenia, dusă de-amor, sfărâmă tot.
Să 'mbărbătăm tăria văslaşilor, — n'ai teamă.
E pânza pe catarguri şi marea 'n larg ne cheamă;
Eu ştiu ce căi ascunse palatul ți-l deschid.
Vezi marea împrejurii cum spumegă de zid?
La noapte, fără grijă, nici paznici să ne vadă
Pe drum ferit, ți-aducem la navă, dulcea pradă!

Oreste (confuz de bucurie)

Prea mult prietenia ți-o pun la încercări.
Dar numai tu aibi milă de-a mele aiurări.
Ah, am pierdut în lume, tot ce-am iubit! (rugător)
[iubeşte.

Pe-un om urât de oameni, ce singur se urăşte.
De ce nu pot la rându-mi, schimbând al soartei
[drum...

Pylade (scurt, tăindu-i vorba)

Ascunde-te stăpâne, e tot ce-ți cer acum;
Nu te trădă 'naintea răpirii... Vin în pripă.
Tu uită duşmănia iubitei tale-o clipă.
Iubirea ta chiar uit'o...

(arătându-i pe Hermiona care se apropie)

O văd venind prin fund.

Oreste

Dacă-mi răspunzi de dânsa,—de mine eu răspund.

SCENA II.

Hermiona, Oreste, Cleona.

Oreste

Nu-mi fu zadarnic truda; ți-am pregătit izbânda:
Norocul pentru tine, — iar pentru mine-osânda.

Hermiona

Se zice mai mult încă... mă cauți din adins,
Să aflu de la tine, de svonul ce s'a 'ntins:

Oreste

Cred, nici vei pune stavili când regele e dornic...

Hermiona

Cine-ar fi zis că Pyrrhus să poată fi statornic?
Că dragostea-i mocnită sub spuză, ca un foc,
Sbucni-va 'ntârziată, când nu credeam de loc?
Aș vreă să cred din suflet că l-a 'ngrozit Hellenii,
Că teama, nu iubirea, îi arde 'n ochi,—vicieni!—
Că ochii mei pe tine mai mult te străjuesc...

Oreste (cu finețe)

Nu, nu, — el te iubește, nici eu nu mă'ndoesc.
Iar ochii tăi, nu-s oare stăpâni, ce vor să facă?
Nici ei n'ar vreă firește lui Pyrrhus să displacă.

Hermiona

Dar ce pot eu Oreste? părinții,—lui m'au dat.
 Îi pot răpi eu darul, ce'n voia mea n'a stat?
 În rangul meu, femeia, la dragoste drept n'are:
 Supunerea ne este podoaba cea mai mare!
 Venii aci silită,—dar ai putut vedeà
 Cât șovăeam spre tine, din datoria mea.

Oreste

Ah, în minciuni frumoase cât sunteți de dibace!...
 Dar inima or' cine și-o dă în dar cui 'i place.
 Pe-a ta erai stăpână... Speram, dar... în sfârșit,
 În drept s'o dai, eu nu sunt furat, nu, negreșit.
 Pe tine, tot atâta cât soarta nu te 'nvinui.
 C'o plângere deșartă, la ce să te mai chinui?
 Așa erai datoare să faci, — și mă supun,
 Te și scutesc durerea în vorbe să-ți mai spun.

SCENA III.

Hermiona, Cleona

Hermiona

Te așteptai Cleona, la o ruptură 'n pace?

Cleona

E mai primejdioasă durerea care tace.
 Îl plâng cu-atât mai tare, cu cât e vinovat
 De lovitura crudă ce singur el și-a dat:
 De când se pregătește nuntirea ta regească?

A trebuit *Oreste* să vie, să vorbească,
 Și-abia acuma *Pyrrhus* e'n stare, în sfârșit,
 Să easă dintr'o cale în care a șovăit
 Prea mult...

Hermiona

Nu! — Crezi că *Pyrrhus* se teme de mișeii
 Care au fugit de *Hector*, cum fug de fiare, miei?
 De-oștenii ce'ntr'o vreme, în lipsa lui *Ahil*
 În năvile aprinse găsitu-și-au azil?
 Viteji, ce fără *Pyrrhus*, — când iai mai bine sama
 N'ar fi putut să smulgă Troenilor pe mama?
 Nu-i dușmanul său propriu un *Pyrrhus*, nu-i așa!
 El vreă ceea ce face, și poate tot ce vreă;
 Dacă mă ia soție, e pentru că i-s dragă.
 Atâta lucru cine nu poate să 'nțeleagă?
Oreste mi se plânge la chinuri că-l supui!...
 Dar n'avem altă vorbă decât durerea lui?

(veselă)

Se reîntoarce *Pyrrhus*, — O, dac'ai ști *Cleona*
 Ce-avânturi fericite străbat pe *Hermiona*!
 Știi tu cine e *Pyrrhus*? Te-ai întrebat cândva
 Ce lupte mari... dar cine le poate număra?
 Ne'nfricoșat, ca umbra izbânda îl urmează.
 Și răsbatând prin dușmani ca fulger scânteiază.
 Statornic, cald, pe arme o pată lașă nu-i —
 Și-i credincios, — gândește!

Cleona (zărind pe Andromaca)

A! iată roaba lui,
 Protivnica ta 'n lacrimi! Ascunde-ți bucuria
 Ea vine ca să-și plângă, aci, nimicnicia,
 Ingenuchind 'nainte-ți.

Hermiona

O ceruri, de-aș putea...
 Fi singură o clipă cu fericirea mea!
 Mă duc... ce-i pot eu spune?

SCENA IV

Andromaca, Hermiona, Cleona, Cefiza

Andromaca

La ce-ai fugi de mine?
 Priveliște duioasă, au nu e pentru tine
 Ca văduva lui Hector să plângă 'n fața ta?
 De mi-ai citi în suflet adânc, — m'ai ascultă...
 Eu n'am venit geloasă din patimă păgână,
 O inimă a-ți cere, pe care ești stăpână.
 Iubitul meu, de brațul dușman a fost străpuns,
 Și mie, o iubire în viață, mi-i de-ajuns!
 Intreaga-mi fericire cu Hector împletită,
 Azi în mormântu-i umed, de veci e cetluită.
 Dar mi-a rămas copilul... Odată ai să știi
 Ce poate face-o mamă din dragostea de fii.
 Dar n'ei ști niciodată, nici nu-i a mea dorință,
 Ca să cunoști cât sbucium și câtă suferință

Induri, să ai din glorie pierdute, un copil,
 Și-acela, să ți-l svârle dușmanii în exil!...
 Vai! când sătui de lupta unei pustii decenii,
 Amenințau cu moartea, pe maica ta, Troenii, —
 Sub pavăza lui, Hector s'o puie, am cerut.
 La rândul tău lui Pyrrhus poți cere, ce-am făcut.
 Ce teamă aveți de fiu-mi? Invinsă de vecie,
 Lăsați-mi-l! L'oiu duce pe-o insulă pustie.
 De viața lui de-acolo nu vă 'ngrijiți nicicând...
 S'o strecură prin vieață cu mama lui plângând.

Hermiona

Pricep durerea-ți; însă, o datorie crudă
 Auzului poruncă îi dă, să nu te-audă
 Căci Menelaos cere copilul; (ironică) în sfârșit
 Un Pyrrhus e mai lesne de tine împlânzit:
 Mult timp i-ai fost stăpână pe minte și simțire.
 Să vrea *el*,—despre mine, nu fac împotrivire...

SCENA V

Andromaca, Cefiza

Andromaca

Ah! cât dispreț mi-aruncă în fiece cuvânt!

Cefiza

Eu aș vedeà pe Pyrrus, și-aș pune crezământ
 În sfatul ei, (zărind pe rege) sosește...

571.953

SCENA VI

Pyrrhus, Andromaca, Phoenix, Cefiza

Pyrrhus (lui Phoenix, în fund)

Pe unde crezi să fie
Logodnica-mi? Imi pare, pe-aici erà să vie.

Phoenix

Așa cred.

Andromaca (cătrefe Cefiza)

Spune acuma: mai crezi că m'a iubit?

Pyrrhus (nerăbdător)

Ce zice dânsa Phoenix?

Andromaca (a parte)

O Zei! m'ați părăsit...

Phoenix

Stăpâne, Hermiona, pe-aice o să treacă...

Cefiza (a parte Andromacăi)

Ci rupe-odat' tăcerea mai repede, că pleacă.

Andromaca

Mi-a făgăduit fiul...

Cefiza

Făgăduit, nu dat.

Andromaca

Zadarnic i l-aș cere, căci moartea i-a semnat!

Pyrrhus

Nici ochii să-i întoarcă spre noi, ea nu se'ndură...
Trufaşa !

Andromaca

Stând în cale-i, îl întărât în ură!

Pyrrhus (tare lui Phoenix)

Şi-acuma pe feciorul lui Hector, să-l predăm.
Ne-aşteaptă cu Helenii, Oreste;—să plecăm.

Andromaca (căzându-i în genuchi)

Stăpâne, îndurare... ce vrei să faci acuma?
De le arunci copilul, aruncă-le şi muma.
Ai pus mai adineauri în vorbe-atâta foc
Au nu-i putinţă mila să ți-o ating de loc?
M'ai osândit ; de astăzi, ertare nu mai este?

Pyrrhus (rece)

O să-ți aducă Phoenix răspunsul meu de veste.

Andromaca

Tu, ce 'nfruntau primejdii în schimb de-a fi iubit?

Pyrrhus

Acum deschis'am ochii ; atunci eram orbit.
Ertarea lui, eri încă, putea fi câştigată.
Tu nici nu mi-ai cerut-o... Azi hotărârea i dată.
E prea târziu...

Andromaca (ridicându-se)

Stăpâne, m'ai ascultat destul.
De lacrimi zadarnici și rugă, vei fi sătul.
Deci iartă unei roabe — regină odinioară —
O urmă de mândrie: să nu-ți mai fiu povară.
Să nu uiți,—al meu suflet de soartă sfărâmat,
La nimini alt pe lume, nu ar fi 'ngenuchiat.

Pyrrhus (privind'o în ochi)

Nu,—mă urăști! și 'n cuget, în veci ne'ndurătoare,
Te temi iubirei mele să nu rămâi datoare!
Chiar fiul tău, cu grije înconjurat atât,
De l'ași scăpa cu vieață,—mă prind, ți-ar fi urât.
Mă dușmănești de moarte c'o furie nebună
Cum nu urăști Helenii de-avalma, împreună!
Acuma, ai cuvântul; urăște-mă...

(lui Phoenix)

Pornim.

Andromaca

Așteaptă-ne o Hector; la sânul tău venim.

Cefiza (îndemnând-o)

Dar...

Andromaca

Nu-i pătruns de milă... ce pot să-i spui eu încă?
Nu-mi știe el durerea ce neagră-i și adâncă?

(lui Pyrrhus)

Stăpâne, uite starea în care m'ai adus.
Mi-ai pus palatu 'n flăcări, părinții mi-ai răpus,

A casei noastre viețe le-ai secerat de-arândul,
 Văzui pe bietul Hector prin pulbere târându-l,
 Și totuși roabă ție, avut'am ocrotiri.
 C'un fiu iubit alături, și 'n lanțuri, tot respiri!
 Mai mult decât atâta: eram chiar mângâiată
 Că nu am fost ca roabă aiurea 'nstrăinată,
 Ci'n mijlocul restriștei acel născut din regi,
 Să-i fie scris sub tine să 'ndure a țarei legi.
 Un adăpost crezut'am să fie a ta 'nchisoare,
 —Priam învins, Achile i-a dăruit cruțare.—
 Mă așteptam că Pyrrhus, cu robul său supus,
 Decât bătrânu-i tată să fie mai presus.
 O Hector! mă desleagă de vina rătăcirii...
 Nu ți-am crezut dușmanul vândut nelegiurii!
 L'am bănuț, -pe patimi nevrednice, stăpân,
 Să-mi dea răgaz la groapa ta sfântă să rămân.
 Dar ura-i n'amuțește la marginea de raclă
 Și nu pot lângă tine să-mi sting a vieței faclă.

Pyrrhus

Așteaptă-afară Phoenix.

SCENA VII.

Pyrrhus, Andromaca, Cefiza.

Pyrrhus

Regină, n'am sfârșit.

Se poate să ți recapeți pe fiul tău iubit.

Mă doare, că eu însu-mi smulgând a tale plângeri

Îți dau în mână arma cu care să mă sângeri.
 Credeam, mai adineauri, că sunt cu mult mai rău.
 Intoarce-ți către mine o clipă ochiul tău!
 Citește-mi lung în față, în tristele-mi lumine.
 Și vezi, sunt eu un dușman, ori îndrăgit de tine?
 De ce către blesteme un suflet ai târi?
 Să încetăm odată de veci, a ne urî!
 De fiul tău aibi milă și nu-l lăsa'n peire.
 Mai vrei să-ți cer eu însu-mi dorita mântuire?
 Să'nbrățișez genunchii și să mă vezi plângând?
 Te mântue tu însu-ți și scapă-l mai curând.

Negațiune mândră din partea Andromacăi,
 Pyrrhus din ce în ce mai aspru).

Știu câte jurăminte calc numai pentru tine,
 Și câtă vrășmășie cădea-vă peste mine.
 Gonind pe Hermione pe fruntea ei aștern
 În loc de o coroană rușinea în etern;
 Te duc la templu unde așteaptă a ei nuntă,
 Și mirtul ei sărmana l'așez pe fruntea-ți cruntă.
 Acesta nu e darul ce-l poți disprețui
 De-acuma vei alege: ori pieri, ori vei domni;
 Căci inima-mi zdrobită, d'un an de tânguire,
 Nu poate să mai rabde, a soartei șovăire;
 Prea mult suspin și temeri și sbucium și fior.
 De-ajuns! Fără de tine în orice chip, tot mor;
 Mă'ntore într'o clipită; ia calea înțeleaptă,
 Vom merge 'n templul unde copilul tău ne-așteaptă.
 Și-acolo blând ca mielul, sau fioros de rău,
 Ori te 'ncunun regină,—ori... pierzi pe fiul tău!

SCENA VIII

Andromaca. Cefiza.

Cefiza

În paguba Heladei norocul te recheamă:
Stăpână peste Pyrrhus, de azi, n'ai nici o teamă.

Andromaca

Vai, vorbele acestea ce tare mă mâhnesc!
Îmi mai rămâne fiul de-acum să-l osândesc...

Cefiza

Ai arătat lui Hector deajuns de mult, iubire
Virtutea peste margini ar fi nelegiuire.-
Te-ar îndemna el însuși asprimea ta s'o lași.

Andromaca

Pe Pyrrhus voi alege lui Hector de urmaș?

Cefiza

Chiar fiul tău,—lui Pyrrhus ar vrea să-i fii soție
Crezi, n'ar dori și Hector această cununie?
Ar blestemă pe unul din regii glorioși,
Ce te ridică'n treapta străvechilor strămoși,
Și luptă cu dușmanii ce te-au robit odată?
El uită pentru tine c'Achile i-a fost tată.
Și șterge într'o clipă tot mândrul lui trecut,
Vestitei isbânde ce fama i-au făcut!

Andromaca

Vestitele-i isbânde! Ah, cum mă'neacă plânsul?
 Și dacă el le uită,—le pot uită ca dansul?
 Să uit pe bietul Hector lipsitul de serbări,
 Târât fără de cinste prin țărână, pe cărări?
 Or pe rănitul-tată ce l-am văzut în față
 Imbrățișând altarul, stingându-se din viață?
 În noaptea-aceia neagră ce soțul mi-a răpit.
 Un neam pieri din lume prin foc și fer strivit.
 Revăd ochii lui Pyrrhus—o cremene când scaperi—
 C' apare în lumina palatelor în flacări.
 El calcă peste frații mei morți, făcându-și drum
 Acoperit de sânge și înegrit de fum.
 Biruatorii, 'nvinșii, țipau umplând văzduhul
 Înăbușiți, sub ziduri, își dau Troenii duhul.
 Așează-te o clipă în sufletu-mi de vrei,
 Și judecă ce-i Pyrrhus acum, în ochii mei...
 Vezi dar prin ce izbânde știu să se 'ncunune,
 Un soț pe care astăzi, mi-l afli de minune!
 Nelegiurii sale părtașă nu pot fi.
 Drept prada-i de pe urmă, de-o vreme, ne va jertfi!
 Și tot ce am pe suflet, îi ert cu mulțumire...

Cefiza

Să mergem dar, căci fiul tău trebui să expire...
 Și el doar te așteaptă... Dar tremuri vai!... te temi...

Andromaca

Cum deșteptași în suflet un colț din alte vremi!

Muri-va pe altare, prin a lui Pyrrhus goană
 Senina bucurie, a soțului icoană,
 Copilu-mi, — cheazășia iubirii lui de foc!
 Vai, cum mi-aduc aminte! Când tristu-i nenoroc,
 Ii deșteptă mândria să lupte cu Achille
 — Secerătorul aprig al bietelor lui zile —
 Ceru să-i ducă fiul; în brațe-l ridică,
 «Soție dragă» 'mi zise, — și-o lacrimă-i pică...
 «A mele arme nu știu de-mi vor purtă izbânda.
 «Primește fiu-acesta drept semn de casta, blânda,
 «Senina mea iubire! Eu sunt l'al vieții prag.
 «De traiul nostru, dacă ți-i aminti cu drag,
 «Tu fiului vorbește-i ce mult iubeai pe tatăl!
 «In faptele-i curate așa cum e, arată-l...»
 Și-acum? — să văd cum curge un sânge așa de rar,
 Să-mi văd murind tot neamul cu ultimul vlăstar!
 A! vrei cu mine rege să-l înjosesc în tină?
 De te urăsc din suflet, — au ce e el de vină?
 Sărman copil, muri-vei, și nu pot să te scap,
 De n'oiu abate ferul ce-atârnă pe-al tău cap...
 Nu, nu vei muri însă, e peste a mea putere...
 Să căutăm pe rege... O ceruri, ce durere...
 Sau spune-i tu... iubirea-mi de fiu, m'a 'nduplecat,
 (După o răsgândire) Dar, crezi cu dinadinsul că moarte
 [i-a jurat?

Iubirea, poate duce l'asa sălbătăcie?

Cefiza

O să se 'ntoarcă iarăși la vechea lui mânie.

Andromaca

Atuncea mergi de-i spune...

Cefiza

Să vie să te ia?

Andromaca (cu desnădejde...)

Să-i jur credință! Ceruri, dar este oare a mea?
O sfinte rămășițe a soțului meu! Tată...
Ce scump mă costă viața ta, fiule!—Indată...

Cefiza

(o privește întrebător)

Andromaca,

Să cer un sfat lui Hector... plecată pe mormânt,
Cenușa lui va scoate o șoptă, un cuvânt!

(Cortina).

ACTUL AL PATRULEA

SCENA I

Andromaca, Cefiza.

Cefiza

Nu mă 'ndoesc ; o voce, din lumea ceealaltă,
Ți-a hărăzit vieța cu Pyrrhus la olaltă :
La soarta Troii Hector, din ceruri priveghind,
Prin fiul tău voește s'o simtă re'nviind !
Pătruns de zelu-i, Pyrrhus și-a dat făgăduința :
O vorbă dela tine, și-ți va jurà credința.
Te 'ncrede în cuvântu-i : părinte, sceptru, soți,
Ți-i pune la picioare încrezător, pe toți.
Te-așează doamnă 'n scaun să stăpânești poporul,
Să-l stăpânești pe dânsul ; și când cuceritorul
Este cuprins de grija copilului ce-l crești,
Cuvine-se cu ură în schimb să-l răsplătești ?
Străjeri i-a dat, și însuși un scut își face pieptul,
A Grecilor mânie să 'ntâmpine deadreptul.
Grăbește-te, căci templu te-așteaptă 'mpodobit...

Andromaca (aiurită)

Da, da... voiu fi acolo, acolo negreșit...
Să-mi văd întâi copilul...

Cefiza

De ce așa de grabă?

Azi poți să-l vezi în tihnă, căci nimeni nu te 'ntreabă,
Și nimeni nu mai poate, din umbră, spionă
Căldura 'mbrățișerii și mângăerea ta.

Ce vis! să-l crești,—nu 'n lanțuri ca robul cel din
[urmă,

Dar ca lăstar din regii păstori pe blânda turmă,
Ținând sus, sceptrul celor ce-ar pogori din el!

Andromaca (suspinând)

De cea din urmă oară mă duc să-l văd...

Cefiza

Ce fel?

Andromaca (cu iubire)

Cefiza! nu cu tine voi pune jalei mască...

Dar... trist e, nici amica să nu te mai cunoască:

Tu singură 'n durere un reazăm trainic mi-ești!

Și 'n inima mea, totuși tu nu știi să citești!

Sunt eu văduva ceea, lipsită de credință,

Când Hector viu trăește în toată-a mea ființă?

A morților durere pot eu trezi ușor,

Ca, pentru-a mea odihnă, s'o tulbur pe a lor?

Așa jurai iubire lui Hector pe mormântu-i?

A! dar piereà copilul și trebuià să-l mântui.

Atunci mi-am zis: cu Pyrrhus de mai căsătoresc,

Adăpostesc pe fiu-mi sub sprijinu-i regesc.

Cunosc pe rege: iute, dar inimă curată.
 Monarhul drept nu-și calcă cuvântul niciodată:
 N'ai grijă, când la Hector, murind, mă voui fi dus.
 Va face pentru fiu-mi mai mult de cât a spus.
 De Greci, iar nu mi-e teamă, acum, ca și 'nainte!
 Mânia lor, din Pyrrhus va face un părinte
 Mai bun, și mai statornic, copilului orfan.
 Ori câtă străduință și-ar da ei, tot e 'n van.
 Cum vezi, mă plec;... destinul cum va voi, s'aleagă!
 Și-acum, fiindcă trebui să fac jertfirea 'ntreagă,
 Mă duc in templu. Pyrrhus l' altar, sub focul sfânt,
 De fiul meu se leagă prin veșnic legământ.
 Dar mâna-mi, fără tremur, strângând apoi cuțitul,
 Necrednicioasei inimi, de-acî, 'i va da sfârșitul...
 Astfel, scăpându-mi cinstea, va rămâneà mereu,
 Lui Hector, Andromaca, lui Pyrrhus, fiul meu...
 Iată nevinovata iubirii-mi violenție...
 Sunt șoaptele lui Hector venind din veșnicie!
 Eu singură voui merge spre el... nu mă urmă,
 Inchide-a mele pleoape când moartea le-o 'nghețã...

Cefiza

Prea crudă-ar fi porunca să nu mă iai cu tine!

Andromaca

Nu trebuie Cefizo, să mă urmezi... nu-i bine.
 Îți las odorul 'n pază, cu dragoste să-l crești.
 El nu mai are mamă... ia-mi locul... să-l iubești.
 Tu singura veghere, ocrotitoare-a Troii,

Fii sprijin seminției ce și-a pierdut eroii !..
 Vezi,—Pyrrhus să-și păstreze credința ce-a jurat,
 Vorbește-i și de mine adesea.... dă-i un sfat...
 Tu spune-i că lui Hector îi datoream cinstire,
 Mă erte de-am rupt astfel o șubredă unire.
 E de ajuns dovada ce mult l-am prețuit
 Din clipa 'n care fiul lui i l-am dăruit!
 Pe-ai neamului luceferi, Astyanax cunoască:
 Pe cât e cu putință din pilda lor trăiască,
 Și mai vărtos arată-i nu treapta 'n care-au fost,
 Ci faptele mărețe înșiră-le cu rost.
 Podoabele lui Hector, el ție-le în seamă,
 Și-arareori vorbește-i în treacăt și de mamă.
 Nu-și plece însă gândul l'al răsbunării glas;
 Din vorbele lui Pyrrhus nu iasă niciun pas.
 Iar, de străbuni, să poarte sloasă amintire,
 Zadarnica trufie nu-l ducă în orbire;
 Căci n'am jerfit, să-l mântui de moarte, în zadar
 Și ura, și iubirea, și sângele meu chiar!
 Mă duc....

Cefiza

Vai!

Andromaca

Nu mai merge, de simți că n'ai tărie
 S'ascunzi în zâmbet plânsul... Eu merg la cunu-
 [nie !
 (zărind pe Hermiona) Usucă-a tale lacrimi, că vine
 [cineva.

Stăpâne, îndurare, ce vrei să faci acum?
De le arunci copilul, aruncă-le și muma.

Să nu uiți,—soarta-mi este de-acum în paza ta.
Fugi,— vine Hermione și furia-i ne cere...

SCENA II.

Hermiona, Cleona

Cleona

Dar mă uimești! ce 'nseamnă, adâncă ta tăcere?
Să fie 'nmărmurirea supremului dispreț
Pe care nu-l mai mișcă dureri cu niciun preț?
Te 'nalți mai sus, mai mândră de or'ce lovitură
Acum, când Andromaca logodnicul îți fură?
Când Pyrrhus o mângâie cu-aprinse 'mbrățișeri
Au nu te simți mușcată de vipere, ca eri?
Nerecunoscătorul! li dă pentru vecie
Credința, diadema, făgăduite ție.
Și gura ta tot mută, și ochiul neclintit,
O lacrimă, o vorbă să scoată n'au găsit!
(tremurând de grijă) De liniștea durerii, vezi tu, mai
[mult mi-e teamă
Decât de tristu-i țipăt...

Hermiona (aiurită)

Pe-Oreste grabnic cheamă.

Cleona (sosind din fund veselă)

Sosește... dörul iarăși spre tine l-a adus.
Îți va cădeă 'n genunche cu dragoste, supus.
Ființa ta i-e scumpă și-acum ca și-altă dată.
El veșnic te servește, și n'așteaptă răsplată...
Privește-l...

SCENA III.

Oreste, Hermiona, Cleona

Oreste

Hermiona!... adăvărat e?... cum...?

Ne-am întâlnit odată în gând, pe-acelaş drum?

Ori pradă amăgirii sărmana-mi minte este?

Simţi tu cumva nevoe de braţul lui Oreste?

Să cred că ochii-ţi mândri cu care-mi porunceşti

Voesc cum-va...

Hermiona (hotărâtă)

Să ştie, de tot mă mai iubeşti!

Oreste

De te iubesc! O ceruri! mândria mea rănită,

Intoarcerea mea, fuga, răbdarea-mi neclintită,

Blestemele urmate de binecuvântări,

Şi clipele de ură schimbate 'n mângâeri,

De nu le crezi pe-acestea, ce martori mai poţi crede?

Hermiona

Doar unul: răsbunarea...

Oreste

Ca fulger m'oiu repede:

Ia locul tu Helenii,—lui Agamemnon,— eu.

Săgeţile vor cerne ca grindina mereu,

Şi 'n drumul biruinţei, de-ţi trebuie lumină,

Cetăţile drept torţe vor fumegă 'n ruină.

Ca de părinții noștri vorbească-se de noi,
—Un semn să faci stăpână...

Hermiona

A nu! așa nu voi.
Aș duce prea departe nevrednica-mi rușine:
Să 'ncununez ocară dușmanilor—nu-i bine.
La câtă așteptare răbdarea să-mi supun?
Războiu lăuntric! ei și? când eu, nu mă răsbun?
Eu vreau plecând de-aicea să plângă țara 'ntreagă.
Ești vrednic? mă răsbună acuma, de-ți sunt dragă
Or' ce întârziere m'abate dela țel.
Mergi și omoară 'n templu!

Oreste

Pe cine?

Hermiona

Pyrrhus...

Oreste (în țipăt)

El!

Hermiona

Mânia ta pe dânsul să-și clatine puterea?
Aleargă, fugi, te teme să nu-mi schimb eu păre-
[rea.
Nu voi să știu ce drepturi îl ocrotesc, nu voi!
....Nu tocmai tu se cade să-i aperi pe-amândoi.

Oreste

Să-l ert eu? Nu se iartă în veci nelegiuirea
 Dușmanului ce-ți fură tot ce-ai mai scump: iubirea.
 Femeii ce ți-e dragă! Dar vreau cu el, luptând,
 Să i fiu dușman de moarte, nu ucigaș de rând.
 Vreau laurii isbândeii pe frunte-i a-i culege,
 Iar nu să duc Helladei, drept dar, un cap de rege.
 Sunt purtătorul cinstei unui întreg popor,
 Ca să sfârșesc solia mea mândră, c'un omor?
 Așteaptă ca Hellada să-l judece,—te 'ndură,
 Impovărat să moară sdrobot d'obștească ură.
 Să nu uiți că domnește, iar capul său slăvit..

Hermiona

Ce, nu-i destul, Oreste, că eu i-am osândit?
 Ce nu-i destul că cere rănita mea mândrie
 Ca să-mi aduci vrășmașul ca jertfă numai mie?
 Nu simți deșertul care l-a 'ntins pe anii mei,
 Cum îl urăsc de moarte, cât l-am iubit, o zei!...
 Cu ce puteri mă 'nvinse nerecunoscătorul?
 Au poruncit părinții? a poruncit amorul?
 Nu știu, nici voiu să aflu; închipue-ți ce vrei..
 Dar miră-te tu însuși: nelegiuit cum este,
 Mi-e frică să nu-l erte iubirea-mi, fără veste.
 Omoară-l! De n'o trece îndat' al vieței prag
 El, cel urât de astăzi, îmi va fi mâne drag!...

Oreste

Il voi ucide, fie! nu-l va scăpa ertarea.

Dar cum? prin ce mijloace? arată-mi tu cărarea.
 Vreau setea răsbunării de grabă să ți-o 'mpac.
 Ce drum până la dânsul mai scurt e? ce să fac?
 Abia mai eri sosit-am și groaznica-ți mânia,
 Cu brațul meu voește să surpe-o 'mpărăție.
 Tu pedepsești cu moartea un rege, bine! Dar,
 Nu-mi dai răgaz să treacă o zi, un ceas măcar?
 In ochii tuturor, va trebui să cadă;
 Ingăduie la templu să-mi duc această pradă!
 Nu pun împotrivire,—ci numai mă gândesc,
 Ce colț, ce loc anume s'aleg,—cum să-l jertfesc?
 In chiar această noapte, stăpână, ești servită.

Hermiona

Târziu, căci cununia e pân' atunci sfârșită,
 Rușinea mea știută, păcatu-i împlinit!
 In templu, tronul-mândru e gata 'mpodobit,
 De mai aștepti? El singur se dă victimă ție:
 Pășește fără paznici, semeț, la cununie.
 La fiul Andromacăi, oștenii și-a trimis.
 Rămâne ca și singur; să moară este scris—
 Ce vrei să-i porți tu grija când singur nu și-o poartă?
 (insinuant) Hellenii noștri 'n arme, așază-i lângă
 [poartă.
 Deșteaptă pe prieteni, și cât mai mulți de poți.
 Gândește-te! Mă 'nșeală pe mine, pe voi toți,
 Și tuturor ne poartă dispreț și-adâncă ură.
 (amenințătoare) Dar... ura mea de-asemeni cu-a lui
 [e de-o făptură.

Pe soțul Andromacăi, nu-l poate ea cruța,
 Căci, singur, nu se poate să-ți scape, nu-i așa?
 Ar fi de-ajuns pe alții să lași ca să-l răpue.
 Fii călăuza unei mâinii cum alta nu e.
 De sângele lui Pyrrhus stropit când te-i vedeă,
 Vei fi stăpân pe mine și pe iubirea mea!

Oreste

Dar bine, te gândește...

Hermiona

Nu, nu; prea mult, Oreste:
 Când furia mi-e 'n culme, și tu mai șovăi, este
 Că tu-mi rănești mândria. Ca să te faci iubit
 Eu singură-ți dau calea, și nu ești mulțumit?
 Mergi, laudă-ți aiurea, avânt, statornicie
 Și grija răsbunării mi-o lasă numai mie.
 Căci precum văd, Oreste, prea bunul meu amic,
 E bun să plângă numai,—dar vrednic, de nimic.
 Nu mai e timp de milă, când gemi lovit și sângeri...
 O! ceruri! o zi numai,—și vai! atâtea 'nfrângeri!
 Tu nu vrei Hermionei să fii cuceritor?—
 Voi merge *eu* în templul gătit de nunta lor.
 Și ochi în ochi, aproape, țintindu-l cu privirea,
 Străpung cu junghiul peptul ce n'a pătruns iubirea.
 Apoi,— cu-aceeași mână, vieța mi-o răpui,
 Unind în veșnicie destinul meu cu-al lui.
 Și-or' cât mi-ar fi de dușman, tot îmi va fi mai bine
 Să pot muri cu dânsul,—decât *trăi* cu tine!

Oreste

Plăcerea-această tristă, n'ai grijă—ți va lipsi;
I-a fost pe semne scrisul: de brațu-mi va pieri:
Ți-o jur; de grabă moartea, pe amândoi îi paște.
...De te-am slujit cum trebui,... la urmă vei cunoaște.

Hermiona

Grăbește. . lasă-ți soarta s'o iau în paza mea.
Corăbiile gata de fugă 'n port să stea.

SCENA IV

Hermiona, Cleona

Cleona

Ce faci? Te pierzi... mânia e cel mai rău din sfetnici.

Hermiona

Ce-mi pasă? Vreau pierzarea dușmanilor nevrednici.
(pe gânduri) Deși mi-a dat ca reazăm solemnu-i jură-
[mânt,

Tot numa 'n mine trebui să pun eu crezământ.
Oreste... nu l urăște cum mi-l urăște ura.
Mai meșteră mi-i mâna să-i dee lovitura.
Ce mult aș vreà eu insu-mi să sânger pe trufaș
Să scot pătat de sânge cuțitul din vrăjmaș.
Și ca să-mi fac plăcerea, și-osânda lui, mai mare,—
Să-i smulg din ochi iubita în clipa 'n care moare.,
Ah! de-ar puteà Oreste să-i spue cel puțin,
Cuțitele dușmane din care parte-i vin!

Mergi, caută-l, nu uite,—lui Pyrrhus ca să-i spue:
 „Nu țara, *Hermiona* a vrut să te răpue“.
 Dar du-te!... răsbunarea mi-ar fi deșartă, vis,
 De moare,—și nu află că eu, eu l-am ucis!

Cleona

Mă voiu supune 'ntocmai... ce văd? e cu putință?
 O ceruri! cine-ar crede? E regele 'n ființă!

Hermiona

Ah! spune-i lui Oreste din partea mea așa:
 Nimie să nu mai facă pân' nu mă va 'ntrebă.

SCENA V.

Pyrrhus, *Hermiona*, Phoenix.

Pyrrhus (curtenitor)

Nu m'așteptai, se vede... uimită ți-i privirea.
 E făr' a mea voință... v'am turburat vorbirea?
 O stearpă apărare nu vin aci să 'ndrug,
 Ca să-mi învălui vina, ce-o port, — cu meșteșug!
 In fundul conștiinței un glas mă osândește;
 Cuvântu-i rău, când spune ce mintea nu gândește.
 E drept, că *Andromacăi*, de azi am închinat
 A inimei credință ce 'n vremuri ți-am jurat.
 In locul meu, un altul ți-ar spune: da, în Troia,
 Unitu-ne-au părinții;... așa le-a fost lor voia
 Și fără să ne 'ntrebe în parte: «vă uniți»?
 Noi unul față de altul, rămas'am zălogiți.
 Dar n'a fost astfel: însu-mi, trimisu-ți-am șolie,

Că inima-mi rămâne făgăduită ție.
 Departe mi-a fost gândul de-a rupē-al soartei fir:
 Cu solii mei, venit-ai la mine, în Epir.
 Și vezi? deși pusese pe inima-mi pustie
 Doi ochi, mai înainte, duioasa lui domnie, —
 Iubirii lor străine, să cad, n'am vrut ușor;
 Luptat-am cu ispita să es biruitor;
 Crezui, că jurământul căsătoriei poate
 Or'când să ție locul iubirii înfocate!
 Dar dragostea mă 'nvinse... printr'un blestem cum-
 [plit!

Sunt robul Andromacăi, dar rob disprețuit!
 O soartă rea, cu sila spre-altar, legați, ne mână,
 Să ne jurăm acolo o dragoste păgână.
 Asvârle-acum cu piatra: sunt trădător, o știu,...
 ...Mă doare că sunt astfel,—și totuși vreau să fiu!
 Mânia ta mi-i scumpă,—căci, dacă izbucnește,
 Pe cât te ușurează, pe-atât mă potolește,
 Din numele urâte dă-mi tu pe cel mai greu,
 Mi-e teamă de tăcerea, nu de blestemul tău.
 Cu-atât mai crud în suflet mă roade remușcarea.
 Cu cât, mărinimoasă, mi 'ngădui tu ertarea!

Hermiona

Mărturisirea asta, fără de gând ascuns,
 Mi-arată că-ți faci singur dreptate 'n deajuns.
 Voind să rupi cu mine solemna ta unire,
 Mergi ce nelegiuitul în spre nelegiuire.
 Ar fi și lucru josnic, tu, un cuceritor,

Să-ți ții făgăduiala ca or'ce muritor!
 Nu, nu; te ispitește, tirane, viclenia
 Și-apoi mai vii 'nainte-mi, să-ți lauzi și trufia.
 De-o roabă prins în mreje, supus, îngenunchiat
 Ce cauți tu la mine, când tot ai sfărâmat?
 Iubești, urăști, statornic cât ține clipa genei,
 Când văduva lui Hector, și când fica Helenei!
 Dela patriciană la roabă coborând,
 Jertfești Hellada, Troia, ca să ne 'mpaci pe rând.
 Și asta-i fapta unui monarh stăpân pe sine,
 Ce nici credinței sale nu vreă să i se 'nchinē!
 Să placi soției tale, firește, eră zor,
 Să porți încă un nume cu faimă: trădător!
 Veniși să-mi vezi paloarea pe frunte-mi cu plăcere,
 Ca să te 'ntorci la sânu-i, să râzi de-a mea durere.
 Vrei poate după carul de nuntă — a mă jeli?
 Prea multă bucurie ți-ar fi numa 'ntr'o zi!
 Dar fără să mai cauți aiurea alte glorii
 Cum, nu te mulțumește trecutele victorii?
 (ironic) Să cucerești iubirea Troiane, nu-i de-ajuns
 Că 'n fața casei sale, Priam a fost străpuns?
 Ucigătoarea-ți mână în sânu-i se 'mplântase,
 Câtând un strop de sânge ce vârsta-i înghețase.
 Văzuși scäldată Troia în flacăra și fum
 Svârliși pe Polixena junghiată lângă drum,
 Inspăimântași chiar Grecii cu furia-ți turbată —
 Cum poate Andromaca, să stee ne'ndurată?

Pyrrhus

O! știu, știu, Hermiona, ce crunt am răsbunat
 Răpirea mamei tale,. Am fost ne'nduplecat!
 Și de răsipa jertfei, doar ție mă pot plânge...
 Dar vreau să uit trecutul pătat de-atâta sânge.
 De mult citesc în ochiul tău calm, nepăsător,
 C'a fost,—copilărie naivul meu amor.
 Și inima-mi, văd bine, supusă sficiunii,
 Se cuveneà să meargă sub paza 'nțelepciunii.
 Dar remușcarea-i semnul că m'am crezut iubit.
 De unde răutatea să crezi, că te-am jicnit?
 Tu n'ai avut cu mine o clipă de 'ndrăgire.
 Și m'am temut eu însu-mi de-o crudă amăgire.
 Se vede, n'a fost scrisul tovarăși să ne fim.
 Din datorie numai voiam să ne 'nsoțim.
 Nu m'ai iubit,—nimica nu ți-ar fi dat îndemnul.

Hermiona (cu amărăciune)

Nu! n'ai primit, firește, nicicând din parte-mi
 semnul,
 Când pentru tine capii Helladei, i-am respins
 Și 'n țara ta eu însă-mi venit-am dinadins!
 Hellenii mei și-acopăr obrazul de rușine,
 Dar n'am pornit cu dânșii; sunt încă lângă tine.
 Le-am poruncit s'ascundă a mele umiliri,
 Căci tot credeam, odată să eși din rătăcirii.
 Necedincios, și încă ți-am dat tot gândul dornic,
 O! ce-aș fi fost în stare de-mi rămâneai statornic!

Și azi, pe când tu, pașnic, prin recele-ți cuvânt,
 Vestindu-mi ora nunții, deschizi al meu mormânt,
 Când îmi arăți tu însu-ți prăpastia adâncă,
 Mă 'ntreb nebună totuși, de nu te iubesc încă!
 Dar dacă împotriva-mi toți Zeii învrăjbiți
 Dă altor ochi norocul, de tine-a fi iubiți,
 Mă plec; sfârșește 'n pace dorita-ți cununie,—
 Dar nu sill durerea-mi să-ți serve mărturie,
 E poate cel din urmă cuvânt ce-ți voiui rosti,
 Ci cruță-mă, și-amână serbarea ta o zi.
 Vei face ce-i vrea *mâine!* Viclene... nu te-ascunde...
 Innumeri câte clipe le perzi aci? răspunde!
 Grăbit să-ți vezi mireasa iubită, strălucind,
 Tu suferi să vezi alta din vremea ta răpind!
 Da, ochilor li-i teamă comoara să nu-și piardă;
 Nu te mai țin, nu! du-te mai grabnic și-o desmiardă..
 Tu jură-i tot credința ce mie mi-ai jurat,
 Pătează măreția altarului curat,
 Căci n'o să uite cerul prea drept, și prea cuminte,
 Că te-au legat de mine, aceleași jurăminte.
 Ia-mi inima, și-o calcă pe trepte de altar,
 Dar,—teme-te acolo de geamătu-i amar!

SCENA VI

Pyrrhus, Phoenix

Phoenix

Ai auzit stăpâne? Vezi, nu uită ce spune
 Iubita la mânie; ea vrea să se răsbune!

Cât despre sprijin,—are și de prisos, de-ar vrea:
A Grecilor mânie legată-i de a sa.
Mai știi ce se întâmplă? Oreste o iubește...

Pyrrhus (preocupat)

M'așteaptă Andromaca... pe fiul ei păzește.

(Cortina)

ACTUL AL CINCILEA

SCENA I.

Hermiona, Cleona

Hermiona (singură)

Ce s'a 'ntâmpat cu mine? unde mă duc? ce fac?
Un chin ascuns mă arde, și nu știu să-l împac.
Colind ca o nebună palatul în neștire.

Ce clocotește 'n mine? e ură? Ori iubire? !

Cu ce ochi, crudul Pyrrhus, plecând, m'a măsurat
Nici milă, nici durere... un suflet inghețat....

O umbră de 'ntristare pe chipu-i? o căință?

Nici un suspin! nimica.... Să fie cu putință?

Un mort, mai surd nu este de-l chemi eșit din
[minți,

Nici lespedeza mai rece sub lacrimi ferbinți!...

Și tot îl plâng! In noaptea ce sufletu-mi îneacă,
Simt inima mea slabă că tot spre el se pleacă...

Mă tulbură pedeapsa cu care voi să-l cert,..

Și 'n pragul răzbumărei, sunt gata vai, să-l ert...

Dar s'a sfârșit, nu trebui să-mi cruț dușmanul iară.

Tot mort e pentru mine. — Dar pentru ea?... Să

[piară!

Trufașul! — de mânia mea râde liniștit.
 Da, speră că furtuna c'un plâns s'a potolit.
 Și cum mă crede slabă, el poate se așteaptă,
 Cu stânga, să împiedic ce fac cu mâna dreaptă.
 Mă judecă tot blândă, supusă cum am fost.
 Nu! c'un mișel, blândețea e pururi fără rost.
 Biruitor, în templu el nici se mai întreabă
 Dacă-i doresc viața, sau moartea mai de grabă.
 Și'n șovăirea-aceasta mă lasă să mă lupt.
 Nu, nu mai stau la gânduri... azi cumpăna s'a rupt.
 Putea la urmă singur, sfârșitul să-și prevadă:
 El puse moartea 'n brațul ce-asupra-i o să cadă.

(cu spaimă și duioșie)

Să moară! el să moară! Și eu îl osândesc.
 Să cadă jertfă mie și... pentru că-l iubesc!
 Să moară el, a cărui viață altă-dată,
 Mi-o povesteam uimită cu inima 'ncântată.
 El căruia în taină m'am fost făgăduit
 'Naintea blestemate-i uniri, ce l-a răpit!
 N'am străbătut eu dară și marea și pământul,
 De cât să-i pot deschide cu mâna mea, mormântul!
 Să svârl pe el țărâna! Ah, până n'o muri...

SCENA II-a

Hermiona, Cleona.

Hermiona

Vai! ce-am făcut Cleona! E groaznic... dacăi ști!
 Ce face Pyrrhus? spune...

Cleona

E 'n culmea fericirii.

Nu-i muritor mai mândru în focul 'ndrăgostirii.
 Văzutu-l-am spre templu ce-așteaptă pregătit,
 Cuceritor, ducându-și odorul cucerit.
 Ii scânteia 'n privire nădejdea, veselia,
 Se îmbătă de farmec sorbind din ochi soția;
 Slăvită Andromaca, pe străzi, în splendid car,
 Re 'mprospătează faima, Troadei, la altar.
 Dar chipu-i, nici iubirea nici ura n'o mai știe:
 Supusă-i fără murmur, și fără bucurie.

Hremiona

Mișelul! până unde batjocura a 'mpins!
 Nu l-ai privit Cleona în ochi, mai dinadins?
 Un nour, nu-i umbrește în treacăt fericirea?
 Sus, către-a mea fereastră, de loc n'a întors pri-
 [virea?
 Nu i-ai vorbit? perechii, tu nu te-ai închinat?
 Când te-a văzut, obrazul lui, nu s'a 'mpurpurat?
 Nu simte trădătorul în sufletu-i muștrare?
 Păstrat-a pân' la urmă senina-i nepăsare?

Cleona

Ascultă-mă: minciuna nu-i leac pentru dureri;
 Fii tare, căci e groaznic răspunsul care-mi ceri:
 Pyrrhus e orb; scăparea-i și propria-i mărire
 S'au șters cu al tău nume din slaba-i amintire.

N'ar ști de-i calcă 'n urmă ori dușman ori supus,
 Căci gândul lui pe-aripa iubirii zboară dus.
 Pe fiul Andromacăi l-a pus sub bună pază;
 Aiurea, el primejdii, nici poate să mai vază!
 Răspunzător de viața lui, Phoenix l-a mutat,
 Intr'altă fortăreață departe de palat.
 De când e 'nfericire, el altă grije n'are.

Hermiona

Imi va plăti cu viața!—Ce-a zis Oreste oare?

Cleona

Oreste cu Hellenii în templu a venit.

Hermiona

Ce crezi? de răzbunare, e bine pregătit?

Cleona

Nu știu.

Hermiona (cu teamă)

Să mă trădeze Oreste 'nastă oră?
 Și el mă părăsește?

Cleona

Oreste te adoră.

Și totuși în muștrare se sbate 'nveninat,
 Ascultă când iubirea-i, când cugetu-i curat.
 În Pyrrhus el cinstește un sceptru-ales, destoinic,
 Cinstește pe Achille, pe Pyrrhus cel războinic,

Se teme de Hellada, de ochii ori și cui,
 Dar mai presus de toate de remușcarea lui.
 El ți-ar aduce capul lui Pyrrhus, pe tipsisie
 Răpus prin biruință,—dar nu prin viclenie.
 E 'n templu, și întreabă-l, nu știe nici acum,
 De va eși ca martur, sau vinovat, în drum.

Hermiona

Oreste să le strice zadarnic sărbătoarea !
 Nu ! știu eu cum se chiamă Cleona, remușcarea
 E teama de pedeapsă și altceva nimic :
 Virtutea, e o cărje când nu te simți voinic.
 A ! maica mea, la nimeni, fără 'ngenunchi să cadă,
 A ridicat în arme, puternica Helladă.
 În zece ani de vrajbă văzù ca snopi căzând,
 —Ochi stinși, hlamida ruptă, atâția regi pe rând.
 Și eu ? cer moartea celui ce-și calcă jurământul,
 Răsbunătorul, jură că-și va păstră cuvântul,
 El știe, la picioare că viața mea îi pun,
 Mă vând ca preț,—și totuși nu pot să mă răsbun !
 Haide ! atunci mi-oiu face eu singură dreptate :
 Răsună bolți de templu de vaiete 'necate,
 Serbarea lor de nuntă cu moartea-oiu tulbură :
 Unirea lor,—cât clipa de fulger va dură !
 Nu voi cruța pe nimeni din câți mi-or sta 'n cărare.
 În or'ce om, un Pyrrhus vedeà-voiu în turbare.
 Și de-oiu muri, ce-mi pasă, tot mă voiu răsbună
 Nu mor eu numai,—unul, îți jur, mă va urmà !

SCENA III-a

Oreste, Hermiona, Cleona

Oreste (tulburat)

S'a isprăvit... dreptatea acum este cu tine:
 Iși trage duhul Pyrrhus,—pe scări... de sânge pline...

Hermiona

E mort ?

Oreste

Abia răsuflă... au răsbunat amar
 Hellenii necredința-i, în sângele lui chiar !
 (reculegându-se) Cum știi, jurai a-l pierde cum furia
 [ta cere.

Simțeam cum îndrăzneala se 'ntunecă, și piere.
 Dar tot pornii spre templu... Hellenii risipiți,
 În pâlcuri prin mulțime se strecurau grăbiți.
 Când intru, Pyrrhus mândru, și fără turburare,
 Zărindu-mă, mi-aruncă priviri cutezătoare.
 Batjocorind Hellenii în însăși solul lor,
 Creșteă mânia într'însul mai desprețuitor !
 Apoi, luând coroana ce 'n aur scânteiază,
 Pe fruntea Andromacăi punând-o, cuvântează :
 «Coroana și credința regină ți-o închin,
 «Stăpână fii pe țară, pe inimă-mi, deplin
 «Chemând de martori zeii, fac aste jurăminte :
 «Dau fiului meu toată iubirea-mi de părinte ;
 «Dușmanul lui, de-apururi va fi și-al meu dușman.

«Il recunosc drept rege al neamului Troian».
 Și-atunci, pe când poporul plutea în veselie,
 Hellenii izbucniră în strigăt de mânie.
 Cu toții tăbărâra pe rege : n'am găsit
 Un loc, să 'nfig într'însul cât vârful de cuțit :
 Râvneà fieștecare întâia lovitură !
 În prada-a mii de brațe ce-l înșfăcau cu ură,
 O clipă 'n desnădejde, se apăra smuncind,
 Apoi, căzû pe treapta altarului, răcnind...
 Abia răzbiî năvala mulțimii îngrozite,
 Ca să-ți vestesc urgia pedepsei săvârșite.
 Și-acuma, poți fi gata de drum : pornim spre larg :
 Tovarășii te așteaptă cu pânza pe catarg...

Hermiona

Nelegiuți !

Oreste

Le eartă, iubito, nerăbdarea !
 Ei ți-au răpit, văd bine, zeloșii, răsbunarea.
 Tu vrei de brațu-acesta să cadă doborât,
 Să simtă 'n clipa morții, că tu l-ai omorât.
 Dar eu le am dat îndemnul și pilda 'nflăcărării ;
 Eu le-am urnit piciorul în calea răsbunării.
 Tu mândră fii de faptul năpraznic împlinit :
 Ei săvârșiră-omorul, dar tu l-ai poruncit.

Hermiona

Nu-ți ușurà, viclene, zadarnic mișelia.
 Aiurea în Hellada tu laudă-ți urgia.

Eu o 'nfierz Departe de mine, mă 'ngrozești.
 Te-ajungă 'n veci blestemul mâniilor cerești!
 De ce să rupi tu firul unei vieți frumoase?
 De unde ți ai luat dreptul pedepsei nemiloase?
 De ce?—Ați fost în stare, mișei, să mi-l jertfiți,
 Și n'ați rămas în clipa izbirii 'ncremeniți?
 Cine ți-a dat vieața lui sacră 'n stăpânire?
 De ce să moară?

Oreste

Ceruri! Sunt eu în aiurare?
 Ca să-lucid, tu însăși, poruncă nu mi-ai dat?
 Aici, adinioare, femei,—ai uitat?

Hermiona

Dar trebui rătăcirii să dai vreo ascultare?
 Cum n'ai pătruns mai bine ascunsa-mi cugetare?
 Cum n'ai văzut că 'nvinsă de-al furiei avânt,
 Mințeam cu învoire la fitece cuvânt?
 Și de-aș fi vrut? Tu însă, s'ascuți eră cuminte?
 Nu trebuiă de-o sută de ori, mai înainte
 De-a pune tot la cale, să te întrebî ce faci,—
 Să cauți izbucnirea mâniei să mi-o 'mpaci?
 Sau n'ar fi fost mai bine să fugi în largul zării?
 Aș fi purtat eu grija de ceasul răsbunării.
 Cine te-aduse unde de loc n'ai fost chemat?
 Iubirea ta! Culege azi rodu-i blestemat!
 Adusu-mi-ai cu tine destăinuindu-ți focul,
 Blestemul ce se ține de tine în tot locul.

Solia ta, ea numai, în ceas nepotrivit,
 În brațele dușmane iubitul mi-ai svârlit.
 Altminteri astăzi poate cu el aș fi dus traiul.
 (cu durere) M'ar fi iubit, sau poate m'ar fi mințit cu
 [graiul...
 Tot n'aș fi fost sdrobotă ca 'n ceasul de acum..
 Adio,—du-te singur pe-al soartei tale drum.
 Străină-s de Hellada, și-a ei împărăție,
 (în lacrimi) De casa, neamul nostru, mă lepăd pe
 [vecie.
 Destul e pentru mine din ei că te-ai născut
 —O iazmă cum nici iadul să facă n'a putut!

SCENA IV

Oreste (singur)

Aceasta-i Hermiona? Am auzit eu bine?
 Atunci vărsat-am sânge în templu,—pentru cine?
 Un ucigaș în plebe mai mult e pe pământ?
 E Pyrrhus care moare, și eu, *Oreste sunt?*
 Cum? 'năbuș judecata în sfânta ei lumină,
 Ucid un brav, la care tot sufletu-mi se 'nchină,
 Calc drepturile sacre ce apără pe regi,
 Pe solii unei nații, pe oamenii întregi,
 — Un drept, ce ocrotește altaru 'n strălucire! —
 Și nu-mi înceată-acolo a furiei orbire:
 Mă fac mișel din omul atât de cumpănit
 Un paricid *Oreste!* — ostaș nelegiuit!....
 La ce? Ca o femeie nerecunoscătoare,

Să-mi smulgă cu iubirea și cinstea mea, ce moare!
 Din morți să'nvie Pyrrhus și tot n'aș fi ertat,...
 Cu furia ei numai, viața mi-am legat.
 Și când poruncii sale pui toată grija, truda,
 Ea sângele lui Pyrrhus, 'napoi mi-l cere, cruda!
 El e iubit, eu monstrul cel biciuit de zei.
 (cu durere) Și-o văd, o văd cum piere de veci, din
 [ochii mei.

Ah! când răsplată-a crimei, visam a ei iubire,
 Mă lasă față 'n față cu-a mea neleguire!

SCENA V

Oreste, Pylade, soldații lui Oreste.

Pylade

Stăpâne 'n clipa asta, primejde-i zăbovirea:
 De 'ntârziem o clipă, nu mai găsim eșirea.
 La porți oștenii noștrii abia pot ține piept.
 Mulțimea-i furioasă, scăparea n'o aștept.
 Cuvântul Andromacăi, l-ascultă toți ostașii;
 Ea astăzi e regina, iar noi suntem vrășmașii:
 De Pyrrhus îngrijește cu gând neprihănit,
 Ca văduva pioasă de soțul ei iubit.
 Dă ordin să-l răsbune, și poate că-i e voia,
 Cu noi să se plătească de Hector și de Troia.
 Să n'așteptăm palatul să fie 'mprejmuit.
 Tovarășii ne-așteaptă; pe când îngrămădit
 In jurul Andromacăi norodul se mai ține, —
 Apucă drumul ăsta și... să pornim cu bine...

Oreste

Nu, nu! spre Hermiona mă duc amicii mei.
Nu pot să 'ncapă 'n viață, și eu, și ura ei!
A mea e făr'de legea, a mea și ispășirea...
Plecați...

Pylade (călduros)

Uită femeia ce-ți osândi iubirea!
In veci vei fi unelta nedrepei ei mâinii?
Vrei liniștea s'o cauți plecând dintre cei vii?
Dac'a murit ea, trebui să mori? E-o rătăcire!

Oreste

E moartă Hermiona?

Pylade

Cum? nu ai nici o știre?
Când am intrat pe poartă, din fugă am zărit,
Năluca Hermionei cu părul despletit,
Pe-un scut, pe mortul rege pe sus duceau ostașii:
Jurau ca să-l răsbune, să-i sfășie vrăjmașii.
Văzându-l Hermiona pe năsălie 'ntins,
Mânia ei prin farmec s'a potolit, s'a stins...
Apoi, scoțând stiletul, drept, neșovăitoare,
Străpunge sânu-i fraged, se clatină... și moare.

Oreste

O cer! fără de milă, în veci pedepsitor,
Puterea ta și-o măsură cu slabul muritor!
Avar la fericire și darnic la durere,

Mă chinuești cu sete, și mă adapi cu fiere.
 Cu pofta îndârjită a urii mă lovești,
 Căci m'ai născut drept țintă săgeților zeești.
 Sunt umbra desnădejdei de furii urmărită.
 Te bucură, muri-voiu, mi-i cupa împlinită.
 Unde-s îndrăgostiții cei doi?—Voiu să petrec.
 În sângele-amândoror pe-al meu vreau să-l înec!
 Aș vrea să-i văd; prin moarte, uni-voi de vecie,
 Trei inimi, ce viața n'a pus în armonie.
 Dar,—ce adâncă noapte coboară 'n ochii mei?
 De ce mi e frig și tremur? Aș vrea să fug.. O
 [zei!
 Ce spaimă-mi cade 'n suflet? ce vuet par'că vine?
 (un țipăt) Un fluviu de sânge s'asvârle după mine..

Pylade (induișat)

Stăpâne...

Oreste (halucinat)

Iarăși Pyrrhus?... și-aci te întâlnesc?
 Vedeà-voi pretutindenii un dușman ce-l urăsc?
 Străpuns de mii cuțite cum mi-ai scăpat? vorbește..

(Scoate un pumnal și se repede spre năluca)

Așteaptă lovitura ce-ți datoram, — primește!
 A! Ce văd? *Hermiona* în brațe l-a cuprins,
 Il smulge din primejdia ce brațu-mi i-a întins.
 Ce groaznică privire mi-aruncă... o! ce turmă
 De demoni și de iazme târăște pe-a ei urmă!
 Ești din iad, o *Furii*! Dar cui sunt pregătiți
 Toți șerprii ce vă șuer prin plete 'ncolăciți?

Erynii deșuchiate din fund de iaduri oarbe
Mă duceți voi în noaptea ce sufletele soarbe?
Veniți! Oreste-i gata cu voi de veșnic drum.
Sau nu! 'napoi .. lăsați-o pe Hermiona acum.
Voi nu aveți, ca dânsa, destul venin în cupe.
Ia-mi inima, iubito, și 'n mii bucăți mi-o rupe!

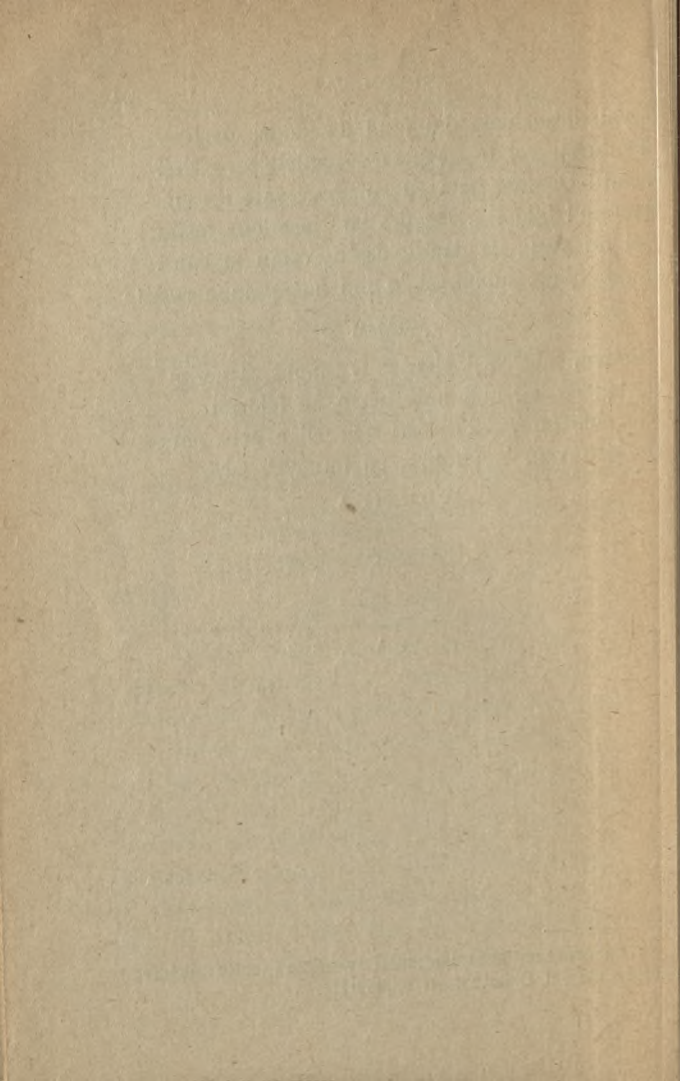
*Pylade*¹⁾

Prieteni, mintea-și pierde. E timpul să zorim
De starea lui, mai bine acum ne folosim.
Să-l ridicăm.,. Altminteri ne-ar fi o grea povară
De și-o veni 'n simțire, cu furia lui iară.

CORTINA

Biblioteca Județeană
— CLUJ —

1) La reprezentarea comediei franceze aceste ultime cuvinte ale lui Pylade sunt suprimate.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

VOLUME REUNITE ȘI LEGATE ELEGANT ÎN PANZA
cari pot figură în orice bibliotecă.

<i>Edm. de Amicis, Cuore</i> (Inimă de copil), cu numeroase ilustrațiuni.	2.—
<i>Tom. Titt., Știința amuzantă. Experiențe atrăgătoare întemeiate pe legi științifice</i>	1.25
<i>N. Gane, Novele</i> 3 volume legate împreună	2.50
<i>Buna cuviință</i> , sau cum trebuie să se poarte omul în toate ocaziile vieții. Un prea frumos volum legat, de peste 300 pagini	1.50
<i>Hașdeu B. P., Sic Cocito, ce e vieața? ce e moartea? ce e omul?</i> legat	2.—
<i>Olivier Goldsmith, Vicarul din Wakefield.</i>	1.25
<i>Mic Atlas de Zoologie, Omul cu 12 tabele colorate și Mamiferele cu 12 tabele colorate, legat.</i>	2.50
<i>Onciu Dim., Din Istoria României, legat.</i>	1.25
<i>Flammarion, Ce e cerul?</i> cu numeroase ilustrațiuni	1.50
<i>Candrea și Densușianu, Din Popor cum grăiește și simte țărânul român, legat</i>	1.25
<i>Lamartine Graziella, legat.</i>	1.25
<i>Carmen Sylva, Poveștile Peleşului.</i>	1.25
<i>Const. Negruzzi, Poezii, Proză, Scrisori legate în pânză</i>	2.25
<i>Duiliu Zamfirescu, În Răsboiu, legat</i>	1.25
<i>Istrati Dr., București-Cairo, note de călătorie</i>	1.25
<i>Goethe Faust, legat în pânză.</i>	1.25
<i>H. Sienkiewicz, Quo Vadis, Roman din antichitate trad. de Haralamb G. Lecca.</i>	2.—
<i>Traian Demetrescu, Cum iubim, Iubita, Romane legat</i>	1.50
<i>M. Eminescu, Povești și Nuvele</i>	1.25
<i>Schopenhauer, Viața, Amorul și Moartea, legat</i>	1.25
<i>M. Eminescu, Poezii complete, legat.</i>	1.25
<i>Ioan Creangă, Opere complete</i>	2.50

BIBLIOTECA pentru TOȚI

Editată de librăria ALCALAY

Buna Cuviință

sau

**Cum trebuie să se poarte omul
în toate ocaziile vieții**

un prea frumos volum de peste 300 pg

conținând toate regulile de bună cuviință.

Această scriere e necesară tuturor, fiind o îndrumare completă și un sfătuitoare pentru ca relațiile dintre oameni să nu sufere nici o jignire.

Lucrarea e făcută după cei mai buni autori și conformă obiceiurilor țării.

No. 385-387

**Prețul unui volum 90 bani, sau
legat în pânză flexibil 1,50.**

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

C U O R E

(INIMĂ DE COPIL)

DE

EDMONDO DE AMICIS

În această carte se povestește în icoane înduioșătoare și de toată frumusețea un întreg an școlar al unui băiețuș din clasele primare. E o povestire aproape zilnică a multor întâmplări, ivite vreme de un an, în viața micului școlar, din care autorul, unul din cei mai mari scriitori naționali ai Italiei, face să respire dragostea de neam, de steag, de credința strămoșească, iubirea aproapelui, dragoste și respect către părinți și bătrâni, alinarea durerilor celor suferinzi, într'un cuvânt toate virtuțile patriotice și creștinești sunt prea mărite în scene emoționante, atât în amintirile micului școlar Enrico, cât și în istorisirile lunare, care desăvârșesc această minunată scriere.

„Cuore“, deci, prin frumusețea morală cât și literară, pe care le cuprinde, cât și buneii traducerii, făcute într'o curată și mlădioasă limbă românească, e o carte ce poate fi citită cu multă plăcere și folos, atât de tinerime, care poate dobândi multe învățături morale și patriotice dintr'ansa cât și de toată lumea, părinți, profesori, etc., care își pot culege din citirea ei mijloacele unei educații trainice a copiilor lor sau încredințați lor.

**Prețul Lei 1,20, legat în pânză
2 Lei.**

De vânzare la mai toate librăriile din țară.

Opere de SCHILLER

traduse în

BIBLIOTECA pentru TOȚI

VILHELM TELL

TRAGEDIE.—Cu ilustrațiuni

Traducere de Marian

Prețul 60 bani

DON CARLOS

TRAGEDIE. — Cu ilustrațiuni

Traducere de Willy Ghüll

Prețul 60 bani

VOR APARE ÎN CURÂND :

INTRIGA ȘI AMORUL

TRAGEDIE

Conjurația lui Fiesco la Genova

BIBLIOTECA pentru TOȚI

A apărut în **Biblioteca pentru Toți**
admirabila scriere pentru tinerime de

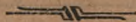
EDMONDO DE AMICIS

CUORE

(Inimă de Copil)

Cu numeroase Ilustrațiuni

Scene din viața copiilor. O lucrare celebră care a avut darul să captiveze toate vârstele, căc deși se adresează în deosebi copiilor, dar și oamenii mari găsesc în ea o comoară de observații minunate și un nesecat izvor de simțiri alese

10

Tradusă după ediția 351-a Italianească

DE

TRAIAN G. STOENESCU

ANTICARIAT 2

CLUJ

21596/89.